

Από τη «Συνάντηση των Αθηνών» στην «Ολυμπιάδα της Δημοκρατίας»

Επιμέλεια: Ευγενία Γ. Κουτσουλιέρη

Ένα κατά κοινή ομολογία μεγαλειώδες διεθνές Συνέδριο και από άποψη θεματογραφίας και από άποψη εισηγητών και από άποψη απήχησης υπήρξε η «Συνάντηση των Αθηνών», που οργανώθηκε από το Ε.Μ.Π. υπό την αιγίδα του προέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Dr. Klaus Hansch.

Προσωπικότητες της Πολιτικής, της Επιστήμης, των Γραμμάτων και Τεχνών, συγκεντρώθηκαν στην Πνύκα και μίλησαν για τα θέματα που απασχολούν τον κόσμο όλο, προσπαθώντας να δώσουν το στίγμα της εποχής και να βρουν λύση στα μεγάλα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα. Τίτλος του Συνεδρίου: «21ος αιώνας - Πολιτική, Οικονομία, Πολιτισμός».

Σκοπός του συνεδρίου ήταν να συζητηθούν σε βάθος οι οικονομικές, πολιτικές και πολιτιστικές εξελίξεις στην Ευρώπη και στον κόσμο, όπως διαμορφώνονται στο κατώφλι του 21ου αιώνα.

Πέντε θεματικές ενότητες αποτέλεσαν τον άξονα εισηγήσεων και συζητήσεων: α) Η μοίρα της Δημοκρατίας στον 21ο Αιώνα, β) Πολιτικές ελευθερίες και οικονομική ευημερία, γ) Οικονομία και Παιδεία /

Η Ε. Κουτσουλιέρη είναι υπεύθυνη Εκδόσεων ΕΜΠ. Συντόνισε εκ μέρους του ΕΜΠ την οργάνωση του Διεθνούς Συνεδρίου «Συνάντηση των Αθηνών».

Πολιτισμός, δ) Θέματα Πολιτισμού στο κατώφλι του 21ου αιώνα και ε) Τα πολιτικά κόμματα: θεσμός αναγκαίος ή μοιραίος για την Δημοκρατία;

Μέσα απ' αυτές τις ενότητες έγινε προσπάθεια να απαντηθούν ερωτήματα όπως: Ποιά είναι τα αίτια της συνειδησιακής αποχής του πολίτη από τα κοινά; - Πώς η δημιουργία ευρωπαϊκής συνείδησης μπορεί να επηρεάσει θετικά τις επί μέρους δημοκρατίες των μελών-κρατών; - Πόσο μπορεί να επηρεάσει το μέλλον της δημοκρατίας η κατάσταση στα Βαλκάνια και η καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανά τον κόσμο; - Πώς οι πολιτικές ελευθερίες συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη; - Ποιά η σχέση της Παιδείας και του Πολιτισμού σήμερα; Υπηρετούν τον ίδιο στόχο ή κινούνται διαφορετικά και πολλές φορές συγκρούονται; κ.λπ.

Ακόμη τέθηκαν θέματα όπως: Η αντιμετώπιση της κριτικής που υφίστανται τα πολιτικά κόμματα προς την κατεύθυνση της πολιτικής αναξιοπιστίας και προς έναν κομματικό γιγαντισμό με τον οποίο υπερβαίνουν την βασική πολιτειακή τους αποστολή - Η διακρατική πολιτισμική ισοτιμία - Τι αφαιρεί και τί προσθέτει η Τεχνολογία στην Τέχνη κ.λπ.

Στο Διεθνές αυτό Συνέδριο η (τελετή ενάρξεώς του στην Πνύκα μεταδόθηκε μέσω της Ελληνικής Τηλεόρασης και στην Ευρώπη) έδωσαν το παρόν: ο Πρόεδρος

της Ελληνικής Δημοκρατίας *Κων/νος Στεφανόπουλος* που κήρυξε την επίσημη έναρξη, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της Κύπρου *Γλαύκος Κληρίδης*, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου *Dr. Klaus Hansch* που υπήρξε και ο κύριος ομιλητής στην τελετή ενάρξεως (θέμα: Η Ευρωπαϊκή Ένωση - Η Δημοκρατική πρόκληση), ο Πρόεδρος της Βουλής κ. *Απ. Κακλαμάνης*, ο κ. *Δαμασκηνός Παπανδρέου* που εκπροσώπησε και τον Πατριάρχη, ο κ. *Γεώργιος - Αλέξανδρος Μαγκάκης*, που εκπροσώπησε την Κυβέρνηση, ο Δήμαρχος Αθηναίων κ. *Δημήτρης Αβραμόπουλος*, ο κ. *Γεώργιος Μπέζος* που εκπροσώπησε και τον πρόεδρο Ν. Μαντέλα, από τον χώρο της πολιτικής οι κ.κ. *Γ. Παπαντωνίου, Ντ. Μπακογιάννη, Ι. Γιουνφόσι, Ε. Χριστοδούλου, Θ. Πάγκαλος, Μ. Παπακωνσταντίνου, Θ. Μικρούτσικος, Ν. Σηφουνάκης, Ζ. Szabo, Γ. Παπανδρέου, Μ. Zgurinsky, Γ. Αρσένης, Α. Τσοχατζόπουλος, Ε. Βενιζέλος, Κ. Καραμανλής, Β. Παπανδρέου, Δ. Σιούφας, Ν. Κωνσταντόπουλος, Γρ. Φαράκος, Μ. Δαμανάκη κ.ά.*, από τον χώρο της επιστήμης και των γραμμάτων οι κ.κ. *Θεοδ. Τάσιος, Γ. Μπαμπινιώτης, Γ. Παπαδημητρίου, Α. Κατσέλη, Γ. Μάφας, Β. Σκουρής, Η. Πολεμαρχάκης, G. Schlageter, Γ. Χρήστου, Ν. Χολέβας, St. Stoyanov, Ν. Κεσανλής, Σ. Σπέντζας, Ι. Πανούσης, Γ. Σκλαβούνος, Α. Παναγόπουλος κ.ά.*, από τον χώρο των επιχειρήσεων ο Πρόεδρος του ΣΕΒ κ. *Στράτος* και τέλος από τον χώρο της Τέχνης, δύο εξαιρετικά σημαντικές παρουσίες ο κορυφαίος Έλληνας ηθοποιός *Λυκούργος Καλλέργης* που απήγγειλε στο πρωτότυπο και στην νεοελληνική αποσπάσματα από τον «Κρίτων» του Πλάτωνα και τον «Επιτάφιο του Περικλέους» κατά Θουκυδίδη και επεσήμανε ότι λίγα μέτρα πιο πέρα από τον τόπο συγκέντρωσης, βρισκόταν η φυλακή του Σωκράτη, που περιμένοντας την εκτέλεση της θανατικής ποινής που του είχε επιβληθεί είπε λόγια αθάνατα «υπερασπιζόμενος και εγκωμιάζοντας την αξία της πατρίδας, των θεσμών, της πολιτικής και της δημοκρατίας, χωρίς πίκρα για την άδικη θανατική του καταδίκη». Τον Λυκούργο Καλλέργη διαδέχθηκε στο βήμα ο μεγάλος Βρετανός ηθοποιός *σερ Πήτερ Ουσίνοφ*, ο οποίος έδωσε άλλο τόνο στη βραδιά με το χιούμορ του και την... απομάκρυνσή του από το πρωτόκολλο. Απήγγειλε με εξαιρετικό τρόπο αποσπάσματα από την «Ευρώπη» και τους «Ιπλείς» του Αριστοφάνη στην αγγλική και από τον «Επιτάφιο του Περικλέους» κατά Θουκυδίδη στη γαλλική, ενώ με τη σεμνότητα που τον διακρίνει παρατήρησε ότι δεν θα μπορούσε να απαγγείλει στο πρωτότυπο παρ' όλο που του προτάθηκε, διότι στο σχολείο, όπως ανέφερε, έμαθε πως ακόμη και οι καθηγητές του αν και ήσαν άρτιοι δεν μπορούσαν να προφέρουν τα ελληνικά όπως οι Έλληνες. Εν τούτοις με χάρη και συγκίνηση ευχαρίστησε και καληνύχτισε τους παρευρισκομένους, στην ελληνική.

Η μαγεία του τοπίου, ο υποβλητικά φωτισμένος Παρθενώνας και η αίσθηση όλων ότι βρισκόνταν στον

τόπο που πριν 2500 χρόνια θεμελιώθηκε η δημοκρατία και οι αξίες της ζωής και του ανθρώπου έγιναν κομμάτι της πραγματικότητας έδωσε τον ιδιαίτερο αυτό τόνο της ποιότητας και της σημαντικότητας στην «Συνάντηση των Αθηνών» ώστε να θεωρηθεί από όλους ένα από τα κορυφαία ελληνικά γεγονότα.

Η συνάντηση αυτή, με την επιτυχία που είχε διεθνώς, απέφερε και μία εθνικά σημαντική επιτυχία. Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου *Dr. Κλάους Χενς*, γοητευμένος και συγκινημένος συμφώνησε με τον Πρύτανη του Πολυτεχνείου κάθε δύο χρόνια να γίνεται στην Αθήνα «Ολυμπιάδα της Δημοκρατίας», που θα οργανώνεται από το Πολυτεχνείο και ένα από τα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η αναμφισβήτητη μεγάλη αυτή επιτυχία για τη χώρα μας μπορεί να θεωρηθεί έμπρακτη αναγνώριση της προσφοράς της σε παγκόσμια κλίμακα και αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας, που τόσο έντονα αμφισβητήθηκε τα τελευταία χρόνια για λόγους πολιτικών σκοπιμοτήτων. Πρόκειται σαφώς για ιστορική απόφαση που πρέπει να αξιοποιηθεί από τους κυβερνώντες και όλοι να εργαστούμε για την υλοποίησή της, γιατί αφορά όλους τους Έλληνες.

Αίσθηση προκάλεσε ο εναρκτημένος λόγος του Πρύτανη του Πολυτεχνείου, που υποδέχθηκε τους υψηλούς προσκεκλημένους της Συνάντησης και το πολυπληθές ακροατήριο. Ο κ. *Μαρκάτος*, αφού αναφέρθηκε συνοπτικά στην υπάρχουσα σε παγκόσμια κλίμακα κατάσταση κατέληξε: «Και δείξτε μας, γιατί μας ενδιαφέρει, πώς θα μπορούσαμε να κάνουμε επιτέλους παγκόσμια συνείδηση ότι το ψεύδος και η υποκρισία αναλώνουν τόση ενέργεια και τόσο χρόνο, που οι άνθρωποι δεν έχουμε πλέον την πολυτέλεια να χάνουμε, χωρίς να κινδυνεύουμε με δυστυχία ή και με αφανισμό. Είναι καιρός να απαλλαγούμε από τις πολύπλοκες υποκριτικές διαδικασίες που σκόπιμα μας εμποδίζουν να μετέχουμε ενεργά, στην προσπάθεια για τη βελτίωση της ζωής μας».

Και ζητάμε τη βοήθειά σας, για να δημιουργήσουμε κοινωνική και ατομική συνείδηση, που να παράγει και να ιεραρχεί αξίες και αγαθά επωφελή για τον άνθρωπο. Γιατί εμείς οι πολίτες του κόσμου δεν παύουμε να πιστεύουμε ότι οποιαδήποτε εξέλιξη οφείλει να έχει ως στόχο τη βελτίωση της ζωής και της ποιότητας του ανθρώπου...».

Ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας κηρύσσοντας την έναρξη των εργασιών του συνεδρίου ευχήθηκε ο αιώνας που έρχεται να μην είναι μόνο αιώνας μεγάλων τεχνικών επιτευγμάτων αλλά και αιώνας δημοκρατίας και πολιτισμού, ενώ επεσήμανε πως «η ανάγκη συμπληρώσεως του αντιπροσωπευτικού κοινοβουλευτικού συστήματος με μορφές ενεργού συμμετοχής των πολιτών στη λήψη αποφάσεων, είναι προφανής» και εξέφρασε την πίστη πως η Συνάντηση θα ασχοληθεί «με τις περίπλοκες διεθνείς σχέσεις, οι οποίες σήμερα επηρεάζουν τόσο πολύ την πορεία των κρατών».

Ο κ. Γ. - Α. Μαγκάκης στη συνέχεια, μεταφέροντας τον χαιρετισμό του Προϋπουργού Α. Παπανδρέου και την βαθειά εκτίμησή του στο έργο της *Συνάντησης των Αθηνών*, ανέφερε ότι το Συνέδριο «γεννά μεγάλες προσδοκίες», λόγω της συμμετοχής σ' αυτό ανθρώπων της σκέψης και της δράσης με διεθνή εμβέλεια, ενώ επισήμανε ότι: «ένα κορυφαίο από τα βήματα που πρέπει να μνημονευθεί είναι η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που στις μέρες μας βρίσκεται μπροστά σε μια πρωτοφανέροτη πρόκληση να πρέπει να διαμορφώσει νέους τρόπους αποτελεσματικής λειτουργίας, που θα εξασφαλίζουν και θα βαθαιίνουν την ενότητα αυτής της πελώριας συσπείρωσης κρατών και μελών, σεβόμενοι ταυτόχρονα και καλλιεργώντας την πολιτιστική και εθνική τους ιδιαιτερότητα».

Μεγάλη αίσθηση προκάλεσε η παρουσία στο Συνέδριο, τόσο στην έναρξη όσο και τις επόμενες μέρες, του Μητροπολίτη Δαμασκηνού, που στην τελετή στην Πνίκα εκπροσώπησε και το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Ο Μητροπολίτης Δαμασκηνός, μεταφέροντας μήνυμα του Πατριάρχη μεταξύ άλλων ανέφερε:

«Δημοκρατία δεν σημαίνει απλώς κατ' ίσχυιν του αξιώματος της πλειοψηφίας, ως συνήθως νομίζεται παρά πολλών. Τούτο θα ήτο ο θρίαμβος μόνον της ποσότητας και του μεγέθους των αριθμών. Δημοκρατία κατ' ουσίαν σημαίνει την ελευθερίαν δημιουργιαν εστίας δι' ασφάλειαν και δικαιοσύνη που είναι ο Δήμος, εν συνεχεία δε και αναγνώρισιν όλων των αξιών οι οποίες φθόνται από την θαπλωρήν τοιαύτης εν αληθεία ζωής».

Ο Δήμαρχος Αθηναίων Δημήτρης Αβραμόπουλος επισήμανε ότι «οι καιροί απαιτούν την δημιουργία πολιτών με την αρχική αυθεντική έννοια της λέξεως, δηλ. πολιτικών όντων και δομικών μονάδων κατοίκων της πόλης».

Ο κύριος ομιλητής της βραδιάς, Dr Klaus Hansch διαδέχθηκε το Δήμαρχο Αθηναίων στο βήμα, δείχνοντας με κάθε τρόπο τη συγκίνησή του που βρισκόταν στον τόπο όπου γεννήθηκε η δημοκρατία (η ομιλία του Dr. Klaus Hansch θα παραταθεί ολόκληρη στο τέλος του αφιερώματος αυτού).

Στη συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης που ακολούθησε με θέμα «*Η μοίρα της Δημοκρατίας στον 21ο αιώνα*» μετείχαν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της Κύπρου κ. Γλαύκος Κληρίδης, ο πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων κ. Αποστ. Κακλαμάνης, ο πρόεδρος της τ. Σοβιετικής Ένωσης κ. Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, ο πρόεδρος της επιτροπής παρά τω πρόεδρω των ΗΠΑ πάνω σε θέματα Τέχνης και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου για τη Δημοκρατία και πρώην μέλος του Κογκρέσσου των ΗΠΑ κ. Τζων Μπραδέμας και ο ιδρυτής και πρώην πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρόησης και Ανάπτυξης, καθηγητής Jacques Attali. Τη συζήτηση συντόνισε ο δημοσιογράφος και διευθυντής της εφημερίδας ΤΑ ΝΕΑ κ. Λέων Καραπαναγιώτης.

Σημαντική υπήρξε η ομιλία του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, που μετέφερε και τις εμπειρίες του μαρτυρικού νησιού της Κύπρου. «Το όραμα σήμερα παραμένει η επικράτηση της δημοκρατίας σε παγκόσμια κλίμακα, σε χώρες μικρές και μεγάλες, σε

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κ. Στεφανόπουλος

λαούς διαφορετικών θρησκειών και πολιτευτικών αποχρώσεων, σε λαούς που ευπορούν, αλλά και σε λαούς που οικονομικά υποφέρουν, σε λαούς όπου υπάρχει ασφάλεια, αλλά και σε εκείνους που ζουν κάτω από συνθήκες ανασφάλειας. Η δημοκρατία είναι αποδεκτή σαν κοινός στόχος και επιδίωξη γιατί κρίνεται πως πέραν του ότι είναι έκφραση του σεβασμού της ισοπολιτείας και ισονομίας, της ελεύθερης έκφρασης, της εκπροσώπησης και της συλλογικής απόφασης, διευκολύνει και την ευρύτερη συμπίεση του λαού για την επιδίωξη των στόχων και την αντιμετώπιση των προβλημάτων».

Ο κ. Κληρίδης ακόμη παρατήρησε ότι «ενώ γίνονται παρατηρήσεις για χώρες που ευρίσκονται στην πορεία της εκδημοκρατικοποίησης, θα πρέπει να υπογραμμισθεί και ένα συνεχώς αυξανόμενο πρόβλημα που εντοπίζεται σε ανεπτυγμένες δημοκρατίες και που είναι η αποστασιοποίηση του πολίτη». Ο κ. Κληρίδης αναφέρθηκε και στα πολιτικά κόμματα, λέγοντας ότι «Είναι αναγκαίο οι πολίτες ενός δημοκρατικού κράτους να αναπτύξουν μία σωστή αντίληψη για το ρόλο των πολιτικών κομμάτων και να τα αντιμετωπίζουν ως τους φύλακες των πολιτικών ελευθεριών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και ως τα όργανα που διαμορφώνουν πολιτική για το γενικό καλό» και συνε-

Ο Πρύτανης του ΕΜΠ κ. Ν. Μαρκάτος

Ο κ. Α. Καλλέργης

χίζοντας ανέφερε ότι «Δυστυχώς σε μερικά δημοκρατικά κράτη, ο αγώνας των πολιτικών κομμάτων για ανάληψη της εξουσίας, ο αγώνας των κομμάτων που βρίσκονται στην εξουσία για να κρατηθούν σ' αυτήν είναι τέτοιας έντασης, ώστε γίνεται καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κακή χρήση ή ακόμα και κατάχρηση δημοκρατικών θεσμών. Και ακόμα χειρότερα, έχει δημιουργηθεί κουλτούρα, που οδηγεί τους υποστηρικτές πολιτικών κομμάτων, στο να αναμένουν να εξασφαλίσουν προσωπικά οφέλη, πλεονεκτήματα και εύνοιες σε προσωπικές τους υποθέσεις, από την πολιτική του κόμματός τους και την άνοδό του στην εξουσία».

Ο Πρόεδρος της Ελληνικής Βουλής Αποστ. Κακλαμάνης, παρατήρησε ότι «κανένας δεν μπορεί να συμμετάσχει στο νέο κύκλο της διεθνούς ανάπτυξης, υπό συνθήκες ανελευθερίας και μαζικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων» και ακόμη ότι «ο κοινοβουλευτισμός αντιπροσωπεύει τον πιο σπουδαίο παράγοντα, διαρκούς εκσυγχρονισμού του πολιτικού συστήματος και της κοινωνικής και οικονομικής ζωής».

Ο Πρόεδρος της τέως Σοβιετικής Ένωσης Μ. Γκορμπατσόφ ανοίγοντας την ομιλία του τόνισε ότι «ήρθαμε στον κατάλληλο χρόνο, σε κατάλληλο χώρο και χάριν μιας πολύ αναγκαίας δουλειάς. Γι' αυτό χαιρετίζω την πρωτοβουλία της διεξαγωγής του παρόντος συνεδρίου, εδώ, στην πρωτεύουσα της Ελλάδος». Στη συνέχεια της ομιλίας του ο κ. Γκορμπατσόφ ανέφερε μεταξύ άλλων:

«Σήμερα η κοινωνία είναι μία μαζική κοινωνία και σήμερα βγαίνει έτσι που το κόμμα μετατρέπεται σε ελίτ ομάδες. Και αυτό οδηγεί στη ρήξη μεταξύ της μάζας και της πολιτικής και μεταξύ των κέντρων της λήψης των αποφάσεων. Ναι πρακτικά είναι τα προβλήματα της δημοκρατίας, όμως όλα αυτά δεν σημαίνουν ότι δεν επηρεάζει και δεν έχει περιθώρια εσωτερικής ενέργειας... Χάνουμε εμείς, επειδή αδρανή η σκέψη μας. Μακάρι σ' αυτό το συνέδριο να είμαστε ειλικρινείς και αποφασιστικοί στις σκέψεις μας, να είμαστε ελεύθεροι

και απαλλαγμένοι από αυτά, τί θα πει κάποιος άλλος που βρίσκεται στο ένα ή στο άλλο πολιτικό κέντρο. Σήμερα μας χρειάζεται η αλήθεια και είναι απαραίτητη για τους ανθρώπους. Να τι πρέπει να γίνει προσανατολισμός μας. Πρέπει να μας βοηθήσει η θεά της σοφίας Αθηνά, αυτή την στιγμή που γίνεται αυτό το συνέδριο στην πατρίδα της Δημοκρατίας».

Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας καθ. J. Attali μεταξύ άλλων ανέφερε: «Οι διεθνείς οργανισμοί και οι θεσμοί σήμερα δεν είναι δημοκρατικοί. Άκουσα τον Πρόεδρο του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου που υπεράσπισε με υποσχέσεις πώς θα είναι το μέλλον της δημοκρατίας, αλλά ες δούμε την αλήθεια κατάματα. Η δημοκρατία δεν είναι ένας άνθρωπος με μία ψήφο. Ένα Κοινοβούλιο δημοκρατικό, μπορεί να είναι δημοκρατικό μόνο εάν μπορεί να έχει και εκτελεστικό και έτσι δεν μπορεί να αποπέμψει το Εκτελεστικό, ούτε να εισπράξει φόρους. Δυστυχώς αυτό θα αποδειχθεί στην συνέχεια, γιατί αυτό δεν έχει γίνει ακόμα. Δεν πιστεύω την σύγχρονη κατάσταση και η σχέση δυνάμεων που είναι μια τυπικότητα ότι θα μπορούσε να γίνει μια πραγματικότητα. Στο επίπεδο των Ηνωμένων Εθνών οι θεσμοί δεν είναι δημοκρατικοί. Στην πραγματικότητα, το σύστημα που ζούμε καθορίζεται από την αγορά και τους νόους του χρήματος... Η δημοκρατία δεν μπορεί να λειτουργήσει εάν τα σύνορά της δεν είναι σταθερά και εάν ένας αριθμός κρατών δεν σταθεροποιηθούν και δεν έχουν σταθερά σύνορα... Μια χώρα δεν πρέπει να αλλάζει συνεχώς θεσμούς. Χρειάζεται χρόνο και διάρκεια. Πρώτον λοιπόν σταθερότητα και δεύτερον αρχή αλληλεγγύης. Δηλαδή πρέπει να βλέπει τις μειοψηφίες και θα πρέπει μέσα στα σύνορα να μπορεί να ρυθμίζει την κοινωνική δικαιοσύνη. Αλλιώς δεν θα έχουμε δημοκρατία...».

Ο κ. Τζων Μπραδήμας ανέφερε ότι κατά την διάρκεια της σταδιοδρομίας του, παρατήρησε πολλές αλλαγές στην Αμερικανική πολιτική που τώρα τις βλέπει να επιτελούνται σε άλλες δημοκρατικές χώρες. Θεώρησε κυρίαρχο πρόβλημα της δημοκρατίας τη διαφθορά και ανέφερε ότι κατά την κρίση του «η καλύτερη γιατρεία είναι μία κουλτούρα μιας ανοιχτής και υπεύθυνης κυβέρνησης» και συμπλήρωσε ότι «αυτό που απαιτείται είναι να προσδίδεται λιγότερη έμφαση στην ιδεολογία και μια πιο πραγματιστική προσέγγιση στη λήψη των αποφάσεων, προκειμένου να ενθαρρύνεται ο σεβασμός για τις διαφορές των απόψεων...».

Η τελετή έναρξης περατώθηκε με τον εθνικό ύμνο που απέδωσε η χορωδία Μουσικών Συνόλων της ΕΡΤ υπό την διεύθυνση της κας Μελίνας Παιονίδου και η στιγμή αυτή που συγκίνησε ιδιαίτερα τους παρευρισκόμενους ίσως ήταν και η πιο δηλωτική της συνέχειας του ελληνικού έθνους στον ίδιο τόπο, μέσα στο χρόνο.

Οι εργασίες του συνεδρίου συνεχίστηκαν τις δύο επόμενες μέρες σε ειδικά διαμορφωμένη για το συνέδριο αίθουσα του ξενοδοχείου Divani-Caravel.

Πολιτικές ελευθερίες και Οικονομική ευημερία

Ο κ. Γλαύκος Κληρίδης ανοίγοντας τις ομιλίες, τόνισε ότι «οι αρχές των πολιτικών ελευθεριών που είναι το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης, της εκπροσώπησης, της ισονομίας και της ισοπολιτείας, έχουν βαθιές ρίζες μια και έλκουν την καταγωγή τους από τους φιλοσόφους της αρχαίας Ελλάδος. Οι ελευθερίες αυτές ολοκληρώνονται με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στην έκφραση της πολιτικής βούλησης, στη διαμόρφωση θέσεων και στους μηχανισμούς λήψεως αποφάσεων», και στη συνέχεια, παρατήρησε ότι «μια κοινωνία δεν είναι απλώς το μέγεθος της οικονομίας, αλλά και το επίπεδο ζωής κάθε πολίτη. Πρέπει να διασφαλίζεται η κοινωνική δικαιοσύνη». Αναλύοντας το τι συμβαίνει σήμερα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατέληξε ότι «οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν μεγάλη ευθύνη να προσεγγίσουν τις υπόλοιπες χώρες που βρίσκονται σε εξελικτική πορεία και με πειστικότητα να προβάλλουν τις αρχές πάνω στις όποιες οικοδομήθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση».

Ο σερ Πήτερ Ουστίνωφ άρχισε την ομιλία του με έναν ύμνο για τον τόπο που τέθηκαν τα θεμέλια της Δημοκρατίας, αποκαλώντας τον λίκνο της Δημοκρατίας. «Από τους σπόρους που πρώτα αναφύησαν στην Αθήνα, μάθαμε, όχι μόνο να δημιουργούμε τις δικές μας ιδέες, αλλά και να θεωρούμε και εκείνες των άλλων και να λέμε τη γνώμη μας και να ακούμε, να αποκτούμε το θάρρος της γνώμης μας, ενώ συμφιλιωνόμαστε και με τις αμφιβολίες μας που θα μας συνοδεύουν καθ' όλη τη διάρκεια του βίου μας».

Ο καθ. J. Attali στη συνέχεια παρατήρησε ότι «στην Ελλάδα επινοήθηκε η δημοκρατία, αλλά και στην Ελλάδα επινοήθηκε και η αγορά, και το χρήμα». Υπήρξε πολύ επιφυλακτικός και μάλλον απαισιόδοξος για το μέλλον της ανθρωπότητας. «Ο 21ος αιώνας που θα αρχίσει σε λίγο, απειλεί να είναι ο τελευταίος αιώνας της ανθρωπότητας, διότι η ανθρωπότητα με την πρόοδο της φαντασίας και της τεχνικής, έχει τα μέσα να αυτοκτονήσει ταυτόχρονα, απλώς και μόνο με τα πυρηνικά όπλα, αλλά και με τρόπο πολύπλοκο, με την εξαφάνιση της δυνατότητας για τον άνθρωπο, να επηρεάζει τη δική του μοίρα». Και συμπλήρωσε ότι «η ιδέα ότι η ευημερία η οικονομική και η αγορά ενισχύουν την δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, είναι μια εσφαλμένη ιδέα».

Ακολούθησε συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης με συμμετοχή των κ.κ.: Γιάννου Παπαντωνίου, υπουργού Εθνικής Οικονομίας, Ντόρας Μπακογιάννη, βουλευτού, πρώην Υπουργού Πολιτισμού, Γιάννου Κρανιδιώτη, ευρωβουλευτή, τ. υφυπουργού Εξωτερικών, Ηρακλή Πολεμαρχάκη καθηγητή, και Γιώργου Μπίζου νομικού συμβούλου του προέδρου της Ν. Αφρικής Dr. Nelson Mandela. Τη συζήτηση συντόνισε η Ειδική Οικονομική Σύμβουλος του Πρωθυπουργού καθ. Λούκα Κατσέλη.

Ο σερ Π. Ουστίνωφ

Ο κ. Παπαντωνίου ανέφερε ότι «όταν το καθεστώς της ελευθερίας καταργείται, τότε αυτές οι οικονομίες και οι κοινωνίες πεθαίνουν, όπως πέθανε η παλιά Σοβιετική Ένωση κι όπως πέθαναν τα καθεστώτα γενικότερα του υπαρκτού σοσιαλισμού. Άρα, υπάρχει ένα θέμα άμεσης διασύνδεσης της ελευθερίας της πολιτικής, με την πορεία μιας οικονομίας της αγοράς, με την πορεία της οικονομικής ανάπτυξης... Η οικονομική ανάπτυξη και γενικότερα η άσκηση της οικονομικής πολιτικής, προϋποθέτει ένα στοιχειώδη βαθμό κοινωνικής δικαιοσύνης και κοινωνικής συνοχής». Ο κ. Παπαντωνίου αναφέρθηκε και στα ΜΜΕ: «όταν υπάρχει μεγάλη συγκέντρωση ιδιοκτησίας στα ΜΜΕ και ιδιαίτερα όταν οι ιδιοκτήτες των ΜΜΕ έχουν και συμφέροντα στην υπόλοιπη κοινωνία και μάλιστα μονοπωλιακά συμφέροντα, τότε αλλοιώνονται οι όροι του πολιτικού παιχνιδιού. Τότε καταστρέφεται η βασική συνθήκη της αντικειμενικής πληροφόρησης. Τότε μπαίνει ένα διάφραγμα ανάμεσα στον πολίτη, την πολιτεία και το πολιτικό σύστημα».

Η κα Μπακογιάννη ανέφερε: «Σήμερα ο ρόλος των φυσικών πόρων μεταβάλλεται, η ύπαρξη κεφαλαίου αποτελεί μικρότερο πλεονέκτημα απ' ό,τι στο παρελθόν, η τεχνολογία νέων προϊόντων δεν έχει τόση σημασία όσο η τεχνολογία των μεθόδων παραγωγής, ενώ το ανθρώπινο δυναμικό με την εκπαίδευση και την εξειδίκευσή του, θα είναι το κυρίαρχο στρατηγικό πλεονέκτημα του μέλλοντος. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, είναι ανάγκη οι δημοκρατίες να επαναπροσδιορίσουν τις αντιλήψεις τους και να αναζητήσουν νέες απαντήσεις σε μια σειρά από θέματα που έχουν να κάνουν με την πολιτική και οικονομική οργάνωση των σύγχρονων κοινωνιών».

Ο κ. Κρανιδιώτης εντόπισε το θέμα του στα προβλήματα γύρω από τα ζητήματα των πολιτικών ελευθεριών και της οικονομικής ευημερίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. «Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν μπόρεσε να απαντήσει και να ανταποκριθεί στη νέα πραγματικότητα που διαμορφώθηκε στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Το

πρότυπο της δυτικής δημοκρατίας, δεν είναι αυτονόητα εξαγωγίμο, ιδιαίτερα μάλιστα όταν το πρότυπο αυτό υπέστη μεγάλα πλήγματα από την αδυναμία του να απαντήσει στα μεγάλα κοινωνικά προβλήματα που ολοένα και οξύνονταν. Ανεργία, μετανάστευση, φτώχεια, αποκλεισμός, ρατσιστικά φαινόμενα και κοινωνική βία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν έχει καταφέρει να διαμορφώσει ακόμα τους μηχανισμούς εκείνους που συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των κρίσιμων αυτών προβλημάτων, προβλημάτων που συνδέονται άμεσα με τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα πολιτικά δικαιώματα και τις πολιτικές ελευθερίες».

Ο κ. Μπίζας αναφέρθηκε στον τρόπο που λειτουργήσει η δημοκρατία στην Ν. Αφρική και την εξελικτική πορεία της. Ακόμη έθεσε θέμα οικονομικών δικαιωμάτων ενώ κατέληξε με την άποψη: «Νομίζω οι καλύτερες εγγυήσεις για την ειρήνη και την ευημερία στην περιοχή μας, είναι μια δημοκρατική κυβέρνηση σε κάθε κράτος και να υπάρχει σεβασμός, για την κυριαρχία αλλήλων και μια δίκαιη εταιρική οικονομική σχέση για να αναπτύξουμε μια περιφερειακή οικονομία».

Ο καθ. Η. Πολεμαρχάκης έθεσε και το θέμα της ιδιωτικής πληροφόρησης και της αποουσίας πρόσβασης σε συγκεκριμένες αγορές, όπως η αγορά πληροφόρησης.

Επόμενος ομιλητής ο αντιπρόεδρος του Πανεπιστημίου του Hagen Dr. Gunter Schlageter, ο οποίος ξεκίνησε την ομιλία του με δύο παρατηρήσεις. Η πρώτη παρατήρηση ήταν ότι «τα εκπαιδευτικά συστήματα στην Ευρώπη, δεν ικανοποιούν επαρκώς τις ανάγκες του βιομηχανικού κόσμου που αλλάζει». Η δεύτερη παρατήρηση ήταν ότι «το κόστος, οι δαπάνες για την εκπαίδευση ολοένα και αυξάνεται. Δεν υπάρχει βελτίωση όσον αφορά στην παραγωγικότητα, που να συγκρίνεται με αυτό που έχουμε στην βιομηχανία... Το σύστημα αυτή την στιγμή το εκπαιδευτικό, δεν μπορεί να ανταπεξέλθει με την ανάγκη της ευελιξίας ή την συνεχή δια βίου μάθηση, εκτός εάν προσθέσεις το κόστος, εάν αυξήσεις το κόστος της εκπαίδευσης». Κλείνοντας ο ομιλητής διατύπωσε την άποψη ότι: «Η Ευρωπαϊκή Ένωση γνωρίζει πολύ καλά αυτά που συμβαίνουν, αλλά τα χρήματα τα οποία προσφέρουν κατευθύνονται σε εφαρμογές βιομηχανικές και ανάπτυξη βιομηχανικών προϊόντων και όχι τόσο πολύ προς την ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων αν και υπάρχουν βεβαίως εκπαιδευτικά, τα οποία όμως έχουν μια χροιά βιομηχανική. Χρειαζόμαστε συστήματα εκπαιδευτικά και γνώσεις εκπαιδευτικών συστημάτων και όχι τόσο πολύ εργαστηριακά. Το άλλο θέμα είναι ότι ο κόσμος πρέπει να κατανοήσει ότι δεν πρόκειται για τεχνικό θέμα... Το πιο σημαντικό μήνυμα είναι ότι η Ευρώπη χρειάζεται νέα εκπαιδευτικά συστήματα ή δραστηριότητες ανανεωμένα εκπαιδευτικά συστήματα».

Στο δεύτερο πάνελ που ακολούθησε συμμετείχαν ο τέως αντιπρόεδρος της Ουκρανικής κυβέρνησης, μέλος του Ουκρανικού Κοινοβουλίου και μέλος της Εθνικής Ακαδημίας της Ουκρανίας κ. I.R. Youhpnovsky, ο

ευρωβουλευτής κ. Ευθ. Χριστοδούλου, ο πρόεδρος της Τράπεζας «Ασπίς Στεγαστική» κ. Θ. Καρατζάς, η τέως Πρόεδρος του Συνασπισμού κα. Μ. Δαμανάκη και ο Πρόεδρος του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών κ. Ι. Στράτος. Συντονιστής ήταν ο καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών Γ. Χρήστου.

Ο Δήμαρχος Αθηναίων κ. Δ. Αβραμόπουλος

Ο λόγος εδόθη πρώτα στην κα Δαμανάκη, η οποία έθεσε το ερώτημα: «Έχει διαμορφωθεί στην Δύση μια μακροπρόθεσμη ισορροπία, που θα μπορούσε να εξασφαλίσει μια μακρόχρονη ηγεμόνευση του ήπιου φιλελευθερισμού που σήμερα κυριαρχεί;». Ενώ αναφέρθηκε σε μια ρύθμιση που να στηρίζεται: «α) Στην ανασυγκρότηση της πολιτικής ώστε να εκφράσει τις σημερινές ανθρώπινες και κοινωνικές ανάγκες για σεβασμό του ανθρώπου και του περιβάλλοντος, για τα νέα δικαιώματα που γεννά η εποχή της μαζικής επικοινωνίας και της νέας τεχνολογίας, για μια νέα διεθνή τάξη ενάντια στις ανισότητες και τις συγκρούσεις, β) Στην ανάγκη αναγνώρισης στην κοινωνία του δικαιώματος του σχεδιασμού, πέρα από την τρέχουσα διαχείριση, γ) Στον επαναπροσδιορισμό των ατομικών δικαιωμάτων, ώστε να μη συνδέονται αποκλειστικά με την ανθρώπινη εργασία».

Ο κ. Youhpnovsky, αφού εξέφρασε την ευγνωμοσύνη του για την πρόσκληση, όρισε τη Δημοκρατία ως «συνειδητή προσχώρηση σε μια σειρά προτύπων και νόμων που ανταποκρίνονται στη βέλτιστη λειτουργία του κοινωνικού συστήματος» και περιέγραψε την κατάσταση της δημοκρατίας ως «κατάσταση κατά την οποία τα μέλη της κοινωνίας είναι ελεύθερα και η κοινωνία αυτή καθ' εαυτή είναι σε μια κατάσταση δυναμικής ισορροπίας» και πρόσθεσε ότι «οι απαραιτήτες προϋποθέσεις για οικονομική ευημερία, είναι η δημοκρατία, που σημαίνει βελτιστοποίηση, σειρά κανόνων, νόμων, που κάνουν τους πολίτες να νοιώθουν ελεύθεροι».

Ο κ. Youhpnovsky επίσης, παρουσίασε τα αίτια της διάλυσης της Σοβιετικής Ένωσης και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ουκρανική οικονομία και η κοινωνία σήμερα.

Ο ευρωβουλευτής κ. Ε. Χριστοδούλου αναφέρθηκε στον «Τρίτο κόσμο» και έθεσε ερωτήματα σχετικά με το πώς μπορούν οι προηγμένες κοινωνίες και οικονομίες

να τον βοηθήσουν, ενώ πρότεινε αλλαγή του καταναλωτικού προτύπου της Δύσης.

Ο Πρόεδρος της Τράπεζας ΑΣΠΙΣ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ, κ. Θ. Καρατζάς αριθμισε τα κοινά χαρακτηριστικά των προηγμένων και κοινωνικά ευημερούντων κρατών, όπως: «Δημιουργία πολιτικού συστήματος απαλλαγμένου από την κυριαρχία του αναχρονιστικού συνδυασμού λαϊκισμού και πολιτειακών σχέσεων. Εμφύσηση πνεύματος σεβασμού στους κανόνες λειτουργίας της πολιτείας, της κοινωνίας και της οικονομίας. Ύπαρξη ικανής διοίκησης. Σώφρων διαχείριση της οικονομίας. Προώθηση ενός αποτελεσματικού συστήματος κοινωνικής προστασίας. Παιδεία, που αποτελεί τον πρωταρχικό στόχο κάθε υγιούς προσπάθειας για οικονομική ευημερία».

Ο Πρόεδρος του ΣΕΒ κ. Ι. Στράτος έκανε τη διαπίστωση ότι «οι κρατικές παρεμβάσεις στην οικονομία, καθορίζονται συχνά από την πελατειακή λογική και όχι τις ανάγκες της οικονομίας. Από την άλλη πλευρά, ενώ όλοι επικαλούμαστε την ελευθερία και τη δημοκρατία, αγνοούμε συχνά τους συγκεκριμένους θεσμούς που τις υλοποιούν, για να προωθήσουμε ατομικά συμφέροντα. Όμως η συμφεροκεντρική αντίληψη για τη δημοκρατία, αποτελεί στην ουσία άρνηση των αξιών και των προϋποθέσεων της δημοκρατίας». Επίσης ο κ. Στράτος αναφέρθηκε στην πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και τις πιθανές συνέπειες τόσο στο πολιτικό, όσο και στο οικονομικό επίπεδο και τελειώνοντας την ομιλία του, ανέφερε ότι: «προκειμένου να εφαρμοστεί στην πράξη το ιδεώδες της πολιτικής και οικονομικής ελευθερίας, χρειάζεται την καλή λειτουργία του «κράτους δικαίου». Μια κοινωνία με χαλαρότητα στις κυρώσεις για παράβαση των νόμων, δεν είναι σε θέση να απολαύσει στην πράξη το ιδεώδες της πολιτικής και οικονομικής ελευθερίας».

Στη συνέχεια έλαβε το λόγο ο σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ελβετίας καθ. Δαμασκηνός Παπανδρέου, προϊστάμενος του Ορθοδόξου Κέντρου του Οικουμενικού Πατριαρχείου Σαμπέζυ της Γενεύης, ο οποίος ανέπτυξε το θέμα «Συμβολή της θρησκείας στη λειτουργία της Δημοκρατίας». Τονίζοντας ότι ήρθε η στιγμή της αλήθειας, ανέλυσε το ταυτόσημο της διάσπασης και αποδιοργάνωσης του ανθρωπίνου προσώπου από τους πειραματισμούς των ιδεολογικών συστημάτων, με την ραγδαία παρακμή των ίδιων των πολιτικοκοινωνικών συστημάτων, προσθέτοντας ότι «ο σύγχρονος άνθρωπος έχει κορεστεί από απογοητεύσεις και αναζητά με αγωνία τη θεραπεία των πληγών του. Η αποκατάσταση της αυθεντικής σχέσής του με το Θεό και τον κόσμο, είναι πλέον παραδοσιακή αξίωση του ευρωπαϊκού πολιτισμού στη διαχρονική του εξέλιξη» και καταλήγοντας ότι «η Εκκλησία και η θρησκεία γενικότερα, αν απελευθερωθούν από τα βάρη του ιστορικού του παρελθόντος και συντονιστούν προς τις νέες αναζητήσεις της εποχής, μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στην οικοδόμηση μιας καλύτερης κοινωνίας

με πιο ανθρώπινο πρόσωπο». Ακόμη μίλησε για την ειρηνική συνύπαρξη των θρησκειών και τελείωσε την ομιλία του λέγοντας ότι «η ελευθερία της συνειδήσεως είναι πράγματι ο εσώτατος πυρήνας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και δεν μπορεί να παραβιαστεί από την αλαζο-

Ο Μητροπολίτης κ. Δαμασκηνός Παπανδρέου εκπρόσωπος του Πατριαρχείου

νία της δυνάμεως ή την καταχρηστική ερμηνεία της σχέσεως προς την αλήθεια της θρησκευτικής πίστωσης».

Στο τρίτο πάνελ που ακολούθησε στην ίδια θεματική ενότητα, συμμετείχαν ο βουλευτής, τ. αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών κ. Θεοδ. Πάγκαλος ο βουλευτής τ. υπουργός Εξωτερικών κ. Ι. > Μ. Παπακωνσταντίνου, ο πρώην πρύτανης του Πολυτεχνείου Βουλγαρίας, καθηγητής Stoyan Stoyanov, ο Βούγγαλος επιχειρηματίας κ. K. Dimitrov και ο καθηγητής Σάββας Σπέντζος. Τη συζήτηση συντόνισε ο βουλευτής κ. Βύρων Πολύδωρας.

Ο κ. Πολύδωρας εισηγήθηκε να αναζητηθεί κατά τη συζήτηση «η έννοια του επιχειρηματία μέσα σε μια εθνική κοινωνία κατ' αρχήν και η έννοια του επιχειρηματία σαν συντελεστή πλούτου και οικονομικής ευημερίας, στη διεθνή κοινωνία κατ' επέκταση».

Ο κ. Πάγκαλος παρατήρησε κατά την εισήγησή του ότι «παγκοσμιότητα, εθνικότητα, πολιτική ελευθερία και κοινωνική και οικονομική ευημερία, συγκροούνται και αλληλοσυμπληρώνονται με έναν τρόπο που είναι εντελώς καινούργιος και που δεν έχει επαρκώς αναλυθεί από τους κοινωνικούς επιστήμονες και δεν λαμβάνεται σοβαρά υπόψη από την πολιτική ηγεσία», ενώ ο κ. Παπακωνσταντίνου στη συνέχεια τόνισε ότι «η δημοκρατία δεν διδάσκεται. Είναι ένα καθεστώς το ο-

Ο κ. Γ.-Α. Μαγκάκης εκπρόσωπος της Κυβέρνησης

Η χορωδία Μουσικών Συνόλων της ΕΡΤ υπό τη διεύθυνση της κ. Μ. Παιονίδου

ποίο πρέπει να υπάρξει από τα παιδικά χρόνια καθενός, να το έχει ζήσει, να το έχει βιώσει και να είναι πλέον σε θέση να το εφαρμόσει» και συμπλήρωσε πως «η Ελλάδα έχει την τύχη μετά την κατάρρευση ενός ολόκληρου κόσμου, να αναδυθεί στα Βαλκάνια σαν η μόνη χώρα η οποία διατήρησε τις πολιτικές της ελευθερίες, διατήρησε την οικονομική της ευημερία, σχετική έστω, και τους δημοκρατικούς θεσμούς της ελευθερίας του ατόμου. Διατήρησε την οικονομία της ανοιχτής αγοράς και παρά τα πρόσκαιρα οικονομικά μας προβλήματα, αναμφιβόλως είμαστε σε πολύ καλύτερη θέση απ' όλους τους γείτονές μας». Τελειώνοντας ανέφερε ότι «η Ελλάδα είναι σήμερα σε σταυροδρόμι, όχι μονάχα ηπείρων, αλλά και πολιτισμών, αλλά και οικονομικής ανάπτυξης και πολιτικών ελευθεριών».

Ο καθηγητής S. Stoyanov εξέφρασε την ευγνωμοσύνη του για την πρόσκληση που του έγινε και μίλησε κατ' αρχήν για την κατάσταση στα Βαλκάνια, διατυπώνοντας την ευχή για καλύτερη συνεργασία μεταξύ Ελλάδας-Βουλγαρίας. Στη συνέχεια συμφώνησε ότι τα σοσιαλιστικά καθεστώτα έχουν καταλήξει, όμως οι σοσιαλιστικές ιδέες δεν πέθαναν και ακόμη ζουν. Ακόμη αναφέρθηκε στην εμπειρία στις πρώην σοσιαλιστικές χώρες, που υπήρξε «κακή, αρνητική, μονοκομματική εμπειρία», ενώ σήμερα η Βουλγαρία έχει φτάσει στο άλλο άκρο, διατηρώντας περισσότερα από 100 κόμματα. Αναφέρθηκε επίσης στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φτωχές λεγόμενες χώρες, ενώ τα προβλήματα του περιβάλλοντος πλήττουν τόσο τις πλούσιες, όσο και τις φτωχές χώρες.

Ο καθηγητής Σ. Σπέντζας αναφέρθηκε στα επί μέρους στοιχεία που συνθέτουν την σοβαρή απειλή της μεγάλης υποανάπτυξης του «Τρίτου κόσμου» (απαράδεκτα χαμηλή κατάσταση παιδείας, αξιοθρήνητη δημόσια υγεία, απάνθρωποι τρόποι εργασίας, ανεργία, έλλειψη κεφαλαίων, χαμηλή παραγωγικότητα) και συμπλήρωσε ότι «με τη συνδρομή του πληθωρισμού εξανεμίζεται το στοιχειώδες οικογενειακό εισόδημα και επιτείνεται η ανέχεια. Η δυστυχία αποκτά

μόνιμη μορφή και προκαλείται έξαρση, που οδηγείται στην πιο σκληρή μορφή, την πείνα». Στα αρνητικά στοιχεία ο κ. Σπέντζας πρόσθεσε και τις δαπάνες εξοπλισμών που απορροφούν ποσοστό 3-6% από το ακαθάριστο προϊόν που «αντί να καταβάλλεται για την κάλυψη τόσων και τόσων αναγκών, θυσιάζεται ως σπατάλη πολύτιμων εθνικών πόρων, αφού προορίζεται να ικανοποιήσει αντικειμενικά μη αναγκαίες κοινωνικές δαπάνες, όπως είναι οι πολεμικές».

Ο επιχειρηματίας Κ. Dimitrov επεσήμανε ότι «η ιστορία της ανθρωπότητας έχει αποδείξει ότι δεν υπάρχει αυτόματη σχέση μεταξύ της οικονομικής αναπτύξεως διαφόρων χωρών, κοινωνικών μονάδων και του δικαιώματος της ελεύθερης λήψης αποφάσεων... Από την αρχή της ανθρωπότητας μέχρι τώρα, τα ανθρώπινα στοιχεία οποιασδήποτε παραγωγής έχουν επηρεάσει το ένα το άλλο και έχουν τελειοποιηθεί σε αμοιβαία εξάρτηση» και διατύπωσε την άποψη ότι «καθίσταται όλο και αδύνατο να ανταποκριθεί κανείς στις απαιτήσεις, χωρίς την υποχρεωτική απελευθέρωση του πνεύματος εάν δεν εξασφαλιστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο σκλάβος παράγει, ο ελεύθερος άνθρωπος δημιουργεί».

Ο κ. Β. Πολύδωρας, συνοψίζοντας τις απόψεις των ομιλητών πάνω στο θέμα ανέφερε: «Για την πληρότητα των πολιτικών ελευθεριών, αναγκαία η οικονομική ευημερία. Για την επίτευξη της οικονομικής ευημερίας, αναγκαία η οικονομία της αγοράς. Οι ενδιάμεσοι όροι για το πώς πετυχαίνονται αυτά, ισχύουν πάντοτε. Όροι-επιφυλάξεις. Και προσθέτω ότι ήταν λίγο απείθαρχοι οι συνδιαλέκτες μας σ' αυτό που τους εκάλεσα στην αρχή. Υποψιασμένοι πρέπει να μένουμε για την μεγάλη συγκέντρωση του οικονομικού πλούτου, της οικονομικής δυνάμεως, στην επιρροή αυτής της συγκέντρωσης επί των πολιτικών ελευθεριών».

Δεύτερη θεματική ενότητα

Θέματα πολιτισμού στο κατώφλι του 21ου αιώνα

Ο κ. Τζων Μπραδήμας, πρώτος ομιλητής στην ενότητα αυτή, κινήθηκε στο πνεύμα της ομιλίας του στην Πνύκα.

Ακολούθησε συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης στην οποία μετείχαν ο Υπουργός Πολιτισμού κ. Θάνος Μικρούτσικος, ο Υπουργός Τουρισμού κ. Νικόλαος Σηφουνάκης, ο Υφυπουργός Πολιτισμού της Ουγγαρίας Dr. Zoltan Szabo, ο Πρύτανης του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης καθηγητής I. Πανούσης, ο Πρύτανης του Πολυτεχνείου Κρήτης καθηγητής Γιάννης Φίλης, ο καθηγητής ΕΜΠ Νίκος Χολέβας, ο Σύμβουλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κ. Γιώργος Σκλαβοδίνος και ο Πρύτανης της ΑΣΚΤ καθ. Νίκος Κερασάνης, στον οποίο είχε ανατεθεί ο συντονισμός αλλά λόγω επείγουσας υποχρέωσής του, τη συζήτηση εδέχθη να συντονίσει μια εξέχουσα μορφή του Πολυτεχνειακού χώρου, ο καθ.

Θεοδ. Τάσιος.

Ο Υπουργός Τουρισμού ανοίγοντας τις ομιλίες μεταξύ άλλων επεσήμανε: «Η αδράνεια, η κοινωνική αδράνεια, είναι ένα από τα χαρακτηριστικά στο τέλος του 20ού αιώνα, σε αντίθεση με τις ρατσιστικές ή θρησκευτικές, μικρές για την ώρα, ομάδες, που μπορούν να κινητοποιούν κάποιες εκατοντάδες χιλιάδες σε ολόκληρη την Ευρώπη. Οι τοπικοί πόλεμοι, εκτόνωση του κοινωνικού συστήματος που ζούμε, έφτασαν πια στην γειτονιά μας... Η απάθεια των πολιτών πρωταγωνιστεί» και τελείωσε την ομιλία του με ένα σημαντικό ερώτημα: «Πλάι στον τουρισμό μας από την Κρήτη έως την Κέρκυρα και από την Λήμνο έως τις Πρέσπες, ποιά πολιτιστική κουλτούρα προωθούμε; Τί είδους πολιτισμό παράγουμε; Συνεχίζουμε την λογική του «άρτος και θεάματα»».

Ακολούθησε στο βήμα ο Υπουργός Πολιτισμού κ. Θάνος Μικρούτσικος, ο οποίος παρατήρησε «ότι η αλλαγή του αιώνα που συμπύκνωση με την αλλαγή της χιλιετίας, έχει ήδη συντελεστεί στην ουσία και μάλιστα από την περασμένη δεκαετία, με την πλήρη εκβιομηχάνιση των πάντων και την επαναστατική εξέλιξη των νέων τεχνολογιών, που έχουν περάσει πια στη ζωή του μέσου πολίτη, την έχουν επηρεάσει και την καθορίζουν σε πολύ μεγάλο βαθμό». Στην συνέχεια αναφέρθηκε στον ρόλο των ΜΜΕ. «Ζούμε στην εποχή μονοκρατορίας των ΜΜΕ. Λυπάμαι που θα το πω, αλλά τα αποκαλούμενα ΜΜΕ, με το επίπεδο κουλτούρας στο οποίο εθίζουν τον κόσμο, με το περιεχόμενο των προϊόντων που πουλάνε στο κοινό τους, ευθύνονται σχεδόν κατά 100% για την τυποποίηση της αισθητικής, την τυποποίηση της σκέψης, την τυποποίηση των κριτηρίων, την τυποποίηση των προσωπικοτήτων». Αναφερόμενος στη διαφορά της Ευρώπης από άλλες ηπείρους είπε ότι «εκείνο που διαφοροποιεί την Ευρώπη δεν είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά κυρίως είναι ο πολιτισμός της, η ιστορία του πολιτισμού της. Η πολιτιστική της πολυμορφία την καθιστά ξεχωριστή στον πλανήτη» και στην συνέχεια αναφέρθηκε αναλυτικά στον ελληνικό πολιτισμό ενώ παραδέχθηκε ότι «η Ελλάδα δεν χωλαίνει στην ύπαρξη μεγάλων δημιουργιών αλλά στην απουσία θεσμών» και κατέληξε ότι «για να κερδίσουμε τον χαμένο χρόνο, απαιτείται ευρεία συναίνεση όλων όσων εμπλέκονται επιστημονικά, ερευνητικά, εκπαιδευτικά, οικονομικά, σε επίπεδο ανάπτυξης και 20ετής προγραμματισμός».

Ο Πρύτανης της ΑΣΚΤ κ. Κεσσανλής αναφέρθηκε σε δύο πράγματα που μπορούν να αποτελέσουν και πολιτιστική θέση: «Από την μια μεριά είναι αυτή η πλασματική πραγματικότητα που θα μας κάνει όλους τρελλούς ή υποχείρια ορισμένων. Το άλλο πράγμα είναι η επιστροφή στα σπλάχνα. Και δεν έχει παρά να τριγυρίσει κανείς στην Ευρώπη, να δει αυτούς τους 50άρηδες, 55άρηδες ή 60άρηδες, που ζουν μέσα σε κουτιά χαρτονένια».

Και αναρωτήθηκε: «για ποιόν πολιτισμό μιλάμε;

Απο τη συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης στην Πνίκα. Διακρίνονται από αριστερά οι κ.κ. Ζ. Αττάλι, Μ. Γκορμπάτσφ, Γλ. Κληρίδης, ο συντονιστής Α. Καραπαναγιώτης, Α. Κακλαμάνης, Τζ. Μπραδίμας. Μήπως οι εκδηλώσεις του πολιτισμού, ζωγραφικές, πολιτικές, μουσικές, είναι αυτές που σώζουν τους ανθρώπους; Αυτές και μόνο; Την ώρα που οι μεν έχουν βάσει στα αυτιά τους ακουστικά και πλανιούνται σ' έναν άλλο πλανήτη και οι άλλοι έχουν χώσει το κεφάλι τους σ' ένα κομμάτι κουτί για να μην βλέπουν αυτό τον πλανήτη που ζουν;».

Ο Υφυπουργός Πολιτισμού της Ουγγαρίας Dr. Z. Szabo αναφέρθηκε στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση στην Ουγγαρία, επισημαίνοντας ότι «οι νέες και μοντέρνες δημοκρατίες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης αντιμετωπίζουν όμοια προβλήματα, όσον αφορά το μέλλον της κουλτούρας τους και της πανεπιστημιακής παιδείας».

Ο Πρύτανης του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης καθηγητής Ι. Πανούσης αναρωτήθηκε «αν ζούμε στον αιώνα της ελεύθερης επικοινωνίας και της ελευθερίας της έκφρασης ή στον αιώνα της υποχρεωτικής υπακοής, αφού οι άλλοι κατέχουν το μονοπώλιο των μηνυμάτων και της βαβελικής διαφωνίας, αφού τα γλωσσικά ελαχιστομείρια των σήριαλ και του σποτ, δεν αφήνουν περιθώρια πραγματικής επαφής. Αναρωτιέμαι επίσης, αν ζούμε στο όνειρο της γνώσης και της κατανόησης ή στον εφιάλητη του ασύρματου ή του κινητού βομβαρδισμού». Συνεχίζοντας, ανέφερε ότι «ειρηνική συνύπαρξη θα επιτευχθεί αν αναγνωρισθεί διεθνώς το δικαίωμα των λαών στο ιστορικό και το πολιτιστικό τους παρελθόν και θα προωθηθεί η έμπρακτη αλληλεγγύη, μορφή της οποίας είναι η επιστροφή των κλεμμένων θησαυρών και η κοινή προσπάθεια για την μη παραχάραξη της ιστορίας».

Ο πρύτανης του Πολυτεχνείου Κρήτης καθ. Γ. Φίλης έθιξε το θέμα: «Τα δικαιώματα των επομένων γενεών στο περιβάλλον». Τόνισε την πεποίθησή του ότι «ο άνθρωπος μαθαίνει πολύ αργά και κομματιαστά» και πρότεινε για τον σχηματισμό της ιδέας του όλου ότι «ο άνθρωπος θα πρέπει να μάθει λίγο-λίγο, μικρά μέρη της εικόνας. Πρέπει να μάθουμε λίγο-λίγο πώς δουλεύει η

Απο τη συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης στη δεύτερη θεματική ενότητα. Διακρίνονται από αριστερά οι κ.κ. Ν. Σηφουνάκης στο Βήμα, Θ. Μικροπούκος, Ζ. Τζάμπο, Ι. Πανούσης, Ν. Κεσανλής, Ι. Φίλης, Ν. Χολέβας και ο συντονιστής Θ. Τάσιος

οικονομία, πώς δουλεύει ο πολιτισμός, πώς δουλεύει η κοινωνία μας, πώς δουλεύει η παραγωγή κ.ο.κ. Και προσαρμοστικά. Προσαρμοστικά θα πει ότι κάνουμε λάθη, επαναπροσδιορίζουμε την πορεία μας, την διορθώνουμε και βαδίζουμε προς τον σκοπό που θέλουμε».

Ο καθηγητής ΕΜΠ Νίκος Χολέβας μίλησε με θέμα: «21ος αιώνας, αιώνας Ουμανισμού». Πρότεινε τον συνυπολογισμό της ραγδαίας τεχνολογικής προόδου ως ισχυρή παραμέτρο στα δεδομένα που θα ισχύσουν τον 21ο αιώνα. Αναφέρθηκε στο σημαντικό ρόλο που πρέπει να παίζει η παιδεία: «Ο ρόλος της παιδείας καλείται να αποτελέσει έναν προκαταρκτικό συνδυασμό κριτίκας μεταξύ του πολιτισμού και της οικονομίας και εν συνεχεία υποχρεούται πάντα να βρίσκεται σε μια πρωτοπόρο εγρήγορση, έτσι ώστε, να ανταποκρίνεται στο απαιτητό των περιστάσεων και των προσδοκιών της κοινωνίας» και το περιεχόμενο των επιστημών που πρέπει να είναι «ουμανιστικό» όπως άλλωστε και κάθε έκφραση επικοινωνίας. Με τον τρόπο αυτό, υποστήριξε ότι: «Θα επιτευχθεί η διαμόρφωση κριτικής σκέψης, τόσο απαραίτητης στον πολιτισμό, όσο και στην οικονομία». Διτύπωσε την άποψη ότι: «στο ζήτημα πολιτιστικής ταυτότητας κάθε λαού μεγάλο ρόλο θα παίξει η διεθνής συνεργασία, απαλλαγμένη όμως από προκαταλήψεις που πολλές φορές αγγίζουν τα όρια του σοβινισμού» και κατέληξε ότι: «για να υπάρξει μια σωστή και δημοκρατική οργανική συνεργασία μεταξύ των λαών, πρέπει επιτέλους να αντιληφθούμε ότι σ' αυτή την γη, σ' αυτή την κοινωνία, δεν νοείται ακόμη να μιλάμε για «μεγάλους» και για «μικρούς», για «πλούσιους» και «φτωχούς», για «προηγμένους» και «υπανάπτυκτους».

Ο σύμβουλος της ΟΚΕ της Ε.Ε. κ. Γ. Σκλαβούνος αναφέρθηκε στα βασικά πολιτισμικά προβλήματα που κληροδοτεί ο 20ός στον 21ο αιώνα, που είναι ο διαχωρισμός υλικού και πνευματικού πολιτισμού, ο διαχωρισμός ανάμεσα στον πολιτισμό και στην κουλτούρα που έχει τις ρίζες στην γερμανική κυρίως

παράδοση και τείνει να καθιερωθεί. Άλλα προβλήματα βρίσκονται στη σχέση πολιτισμού και πολιτικής, στον ατομικιστικό καταναλωτικό ευδαιμονισμό ως πρότυπο ζωής, στην αναξιοπιστία θεσμών παγκόσμιας τάξης, στην αδυναμία εδραίωσης οικουμενικών κρατών, στην κατάρρευση τοπικών πολιτισμών ως απειλή κατάρρευσης των εθνικών πολιτισμών, στην επικίνδυνα ανεξέλεγκτη τεχνολογική εξέλιξη, στο ολιγοπώλιο της Έρευνας, της Γνώσης και της Πληροφορίας, στην κρίση της Δημοκρατίας, στην αναποτελεσματική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου.

Τρίτη θεματική ενότητα

Οικονομία και Παιδεία/Πολιτισμός

Η θεματική αυτή ενότητα ξεκίνησε με ομιλία του Προέδρου της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου, καθηγητή και Πρύτανη ΕΜΠ Νίκου Μαρκάτου, ο οποίος ξεφεύγοντας -όπως είπε- λίγο από το θέμα του συνεδρίου, μίλησε ως οικοδεσπότης «για τον οίκο μας, για την ίδια την χώρα και για την θέση της Ελλάδας στο σύγχρονο κόσμο», προσθέτοντας ότι σ' αυτά υπεισέρχεται και η Οικονομία και η Παιδεία και ο Πολιτισμός.

Αρχίζοντας με αναφορά στην Ελλάδα είπε ότι: «Η Ελλάδα υπήρξε πάντα μία καθαρή φωνή και πηγή ιδεών. Μάρτυς μου ο Πυθαγόρας και τα καθαρά μαθηματικά. Δεν μετρήσαμε τα τρίγωνα για να ξαναβρούμε τα χωράφια μας στην λάσπη του Νείλου, αλλά απλά για να εξερευνήσουμε τους άυλους και αιώνιους δρόμους του μυαλού μας. Εξακολουθεί να είναι, αν την απεγκλωβίσουμε από τα πολιτικά ταμπού, τη στείρα προγονολατρεία, και τολμήσουμε να ακούσουμε την πραγματική φωνή, που από την αρχαιότητα δεν έχει πάψει να προσφέρει σοβαρότατο πολιτιστικό κεφάλαιο στην Οικουμένη».

Το μόνο που απαιτείται, αν θέλουμε να είμαστε συνεπείς με το δίκαιο, είναι να ζητηθούν οι τόκοι του κεφαλαίου αυτού, που δεν είναι άλλοι από το να αναγνωριστεί ο ρόλος της και να της αποδοθεί ο προσήκων σεβασμός, αντί να θεωρείται ότι προβάλλει διαρκώς το «δισάκι της επαιτείας».

Στην συνέχεια αναφέρθηκε στην δυνατότητα της Ελλάδος να διεκδικήσει θέση στη διεθνή αγορά από τεχνοκρατική άποψη, επεσήμανε ότι οι έλληνες επιστήμονες και τεχνικοί διατρέπουν στο εξωτερικό, και απαρτίθησε μερικές αρχές που θα βοηθούσαν στην υγιή ανάπτυξη όπως: οι τομείς ανάπτυξης πρέπει να είναι επιλεγμένοι. Οι τομείς συμμετοχής στο Σύγχρονο Τεχνολογικό Κόσμο θα μπορούσαν να εστιαστούν: α) στην έρευνα στα νέα υλικά προηγμένης τεχνολογίας, β) στην Πληροφορική και τα προϊόντα της, γ) στην ένταξη γεωργικής παραγωγής και επεξεργασίας τροφίμων, δ) στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που αφθονούν στην Ελλάδα και ε) στο περιβάλλον και τις συναφείς διαδικασίες.

Επεσήμανε ότι: «Η Ελλάς μπορεί να αξιοποιήσει την

αίγλη του πολιτισμού της και το φυσικό της περιβάλλον. Ας μην ξεχνάμε ότι πηγή αυτής της αίγλης αποτελεί η μεθοδολογία της γνώσης, δηλαδή η φιλοσοφία. Έτσι η χώρα μας έχει τη δυνατότητα να προτείνει να γίνει μόνιμος παγκόσμιος χώρος επιστημονικών συνεδρίων, πολιτιστικών δραστηριοτήτων, εκθέσεων κ.λπ. Το κλίμα μας είναι άριστη πρώτη ύλη γι' αυτό. Χρειάζονται γι' αυτό σχεδιασμός, υποδομή, εκπαίδευση, αξιοπρεπής συμπεριφορά, αλλά εντυχώς όχι σε υπερβολική δόση. Δεν πρέπει να παίξουμε τον ρόλο του σταρ, ούτε του παλιού ειδώλου, που περιορίζεται στην γοητεία του και δεν δουλεύει σκληρά για να αξιοποιήσει το ταλέντο του».

Στη συνέχεια αναφέρθηκε στην αισιοδοξία που δημιουργεί «η μείωση της εξουσίας των πολιτικών, αφ' ενός με την παράλληλη αύξηση του ειδικού ρόλου των τεχνοκρατών, που επιφορτίζονται όλο και περισσότερο με την ευθύνη της Ανάπτυξης και αφ' ετέρου με την αποκέντρωση των εξουσιών» και πρόσθεσε ότι: «Μεγάλο μέρος στην αποκέντρωση πρέπει να παίξουν και οι κοινωνικοί φορείς, οι επαγγελματικές και εργατικές ενώσεις, τα επιστημονικά σωματεία αλλά και οι καταναλωτές ύλης και πνεύματος, που πρέπει να αναπτύξουν την αίσθηση της κοινωνικής τους συμμετοχής και ευθύνης και να παίξουν δημιουργικό ρόλο, διατυπώνοντας και υλοποιώντας συγκεκριμένες προτάσεις».

Αναφερόμενος τέλος στην εκπαιδευτική διαδικασία και τους λειτουργούς της, έδωσε και τη διάσταση που πρέπει να έχει η Παιδεία αλλά και τα χαρακτηριστικά του δασκάλου που φέρνουν το ποθητό αποτέλεσμα.

«Εμείς καλούμαστε, ανεξάρτητα από τα μέσα που μας παρέχει η Πολιτεία, να δώσουμε τον καλύτερο εαυτό μας, να μορφώσουμε, να αποτελέσουμε το παράδειγμα, να εμπνεύσουμε. Είναι η δουλειά που χρειάζεται μεράκι κι αυτοθυσία.

Το έργο τελικά το δημιουργούν οι ερασιτέχνες, αυτοί που είναι εραστές της δουλειάς τους, θύματα της γοητείας της και αμελούν τις ανάγκες της ζωής, την ανέχεια στην οποία καταδικάζονται, τα χαμόγελα κατανόησης από τους «επιτυχημένους» (που όμως, χρησιμοποιούν τα δικά μας ιδρωτοποιισμένα πορίσματα για να πετύχουν).

Μια τέτοια τάξη ιδεολόγων είναι απαραίτητη δίπλα στην Ελλάδα του «αριβισμού και της κομπίνας», μια κρίσιμη μάζα που θα δώσει πνοή καταθέτοντας μόχθο. Είναι απερίγραπτη η χαρά μας όταν γράφουμε συστατικές επιστολές στους άριστους από τους φοιτητές μας. Είναι αμέτρητη η περηφάνια που νιώθουμε όταν τα παιδιά αυτά βραβεύονται, διαπρέπουν και αναγνωρίζονται από τα καλύτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Ευρώπης και Αμερικής».

Τον Πρύτανη του Πολυτεχνείου στο βήμα διαδέχθηκε ένα ακόμη μέλος της Πολυτεχνειακής Κοινότητας με έντονη εκπαιδευτική και κοινωνική δράση: ο καθηγητής Θεοδ. Τάσιος, ο οποίος έκανε την ομιλία του με

Από συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης στην πρώτη θεματική ενότητα. Διακρίνονται από αριστερά οι κ.κ. Θ. Πάγκαλος, Μ. Παπακωνσταντίνου, Σ. Στογιάνοφ, ο συντονιστής Β. Πολύδωρας, Σ. Σπέντζας και Κ. Δημητρώφ

ταυτόχρονη προβολή διαφανειών.

Αναφερόμενος στις θεμελιώδεις υπαρκτικές ανάγκες τις εντόπισε στην αυτοσυντηρησία από την μια και την αυτοεπιβεβαίωση, αυτοποίηση από την άλλη, προσθέτοντας ότι:

«Για να επιβιώσεις πρέπει να μπορείς να αποκτήσεις αγαθά δια μέσου του συστήματος οικονομία, αλλά σπεύδει κανείς να πει, ότι δεν μπορείς να επιβιώσεις αν δεν μάθεις και κάτι τις, για να αντιμετωπίσεις τον εχθρικό κόσμο, είτε είναι ο αντικειμενικός κόσμος των θηρίων και της πλημμύρας, είτε είναι ακόμα και κάποια τεχνογνωσία για να καλλιεργήσεις το χωραφάκι σου για να φας κάποιο ψωμί» και συνεχίζοντας πρόσθεσε:

«Άρα, ήδη βρισκόμαστε στα κράσπεδα της παιδείας, οικονομία και παιδεία, για την ικανοποίηση της πρώτης υπαρκτικής ανάγκης που είναι η επιβίωση. Δεύτερη ουσιαστικής και διαπλεκόμενη υπαρκτική ανάγκη η προστασία και η πληρότητα, που ετούτη εδώ, θα την κάνω προς τις τρεις κατευθύνσεις που είναι η γνώση, που είναι το αισθητικό ενέργημα, που είναι το αγάλισμα κι όλα τούτα εδώ. Αλλά βεβαίως αυτά δεν τα δίνει εύκολα μια εκπαίδευση εξωτερική. Αλλά στα δίνει περισσότερο και δυσκολότερο μία εσωτερική καλλιέργεια. Κι ενώ έχω βάλει τη λέξη καλλιέργεια κοντά στον πολιτισμό, στην πραγματικότητα ανήκει στην παιδεία. Ιδού, ότι τα τρία λήμματα που μας απασχολούν σήμερα, ενώ έχουν κοινή την προέλευση να θεραπεύσουν την μία και θεμελιώδη υπαρκτική ανάγκη, στην πραγματικότητα έχουν ήδη και μία συσχέτιση μεταξύ τους προς τα ανάντι κι ελπίζω να δείξω ότι έχουν και μία συσχέτιση προς τα κατόντι.

Αναφερόμενος στην οικονομία, επεσήμανε ότι: «σε καμμία περίπτωση η οικονομία δεν θα ήταν μόνη της, αν δεν είχε πίσω της μια ισχυρή παιδεία» και ακόμη η οικονομία «δεν ασκείται σε στυλ Ροβινσώνας Κρούσου στο νησί, αλλά χρησιμοποιεί εταίρους είτε για τη συμπαραγωγή, είτε για την διάθεση του προϊόντος.

Και τότε μπαίνει μέσα όλο το ηθικό ενέργημα. Τότε το νομικό πλαίσιο που χρειάζεστε για να ασκηθεί μια οικονομία, καθώς και τα προβλήματα management, όπως λέγεται ο διαχειρισμός, δημιουργούν προβλήματα κοινωνικής δικαιοσύνης, δηλαδή ιεραρχήσεως αξιών, που βεβαίως ανήκει στην πολιτισμική σφαίρα».

Αναφερόμενος στον πολιτισμό, ο κ. Τάσιος τόνισε ότι: «ήδη έχει μία διεπιφάνεια και προς την οικονομία και προς την παιδεία, έστω και πρόχειρα καθώς τα κοιτάμε. Εδώ έχω μια παρένθεση που δεν αντέχω να μην αναφέρω. Την αισθητική καλλιέργεια, αυτή την θεμελιώδη ανάγκη του είναι που είναι σνομπαραισμένη από την πολιτική θεωρία». Και πρόσθεσε: «η υποτίμηση της αισθητικής χαράς, είναι το θεμέλιο της υποτιμήσεως των πολιτισμικών αγαθών, των οποίων παριστάμεθα μάρτυρες συνεχώς». Ο κ. Τάσιος μίλησε για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει η εκπαίδευση, που πρέπει να συμπεριλαμβάνει τη δεξιότητα, την επιστημονική γνώση, ικανότητα συνεργασίας, αφοσίωση και πρόσθεσε ότι η μοίρα του πολίτη είναι κάθε στιγμή να σηματοδοτεί.

Τόνισε την σημασία της καλλιέργειας, που τη διέκρινε από την εκπαίδευση «γιατί θα φτάσεις μέχρι την αξιολογία, μέχρι την καλλιέργεια της αξιολογίας, μέχρι εκείνη την στιγμή όπου θα σε εκμάθουν δια της μαθητείας. Αυτό δεν γίνεται με χρηστομάθειες. Δια της μαθητείας και με την ιστορική μνήμη, θα σε εκμάθουν να παράγεις ιδίαν αξιολογίαν» και επεσήμανε ότι «η παιδεία φαίνεται να είναι το κλειδί της αιωνιότητας».

Σε μια προσπάθεια προσέγγισης των τριών συστημάτων, ανέφερε πως «πρέπει ο πολιτισμός να πληρώσει στην παιδεία την πνευματική υποστήριξη που θα απολαύσει. Πρέπει η οικονομία να πληρώσει την υλική υποστήριξη που θα απολαύσει από την παιδεία». Τελειώνοντας σχολίασε ότι: «Μόνο στα νηπιαγωγεία διδάσκει η θεμελιώδης εκείνη ικανότητα, η οποία αυξάνει την συνεργασιμότητα, την αφοσίωση και την δημιουργικότητα. Ουσιώδη εν ανεπαρκεία, είναι πολύ αργά να αναπτυχθούν σε μεταπτυχιακές σπουδές. Αντίθετα, στη σχέση οικονομία - πολιτισμός τα πράγματα είναι λίγο πιο δύσκολα. Δεν πειθεται εύκολα η οικονομία, ότι μπορεί να απολαύσει αγαθά χάρη στον πολιτισμό. (...) Καμία ανάπτυξη δεν νοείται χωρίς κοινωνική ειρήνη. Καμμία παραγωγικότητα δεν νοείται χωρίς εντιμότητα, εργατικότητα, αφοσίωση».

Ακολούθησε συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης, στην οποία συμμετείχαν ο υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Γ. Παπανδρέου, ο υπουργός Παιδείας της Ουκρανίας κ. Michael Zgurovsky, το μέλος της επιτροπής πολιτιστικών πρωτευουσών κ. Σπ. Μερκούρης ο καθηγητής φιλολογίας του Παν/μίου Αθηνών Α. Παναγόπουλος. Τη συζήτηση συντόνισε ο καθηγητής Γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Γ. Μπαμπινιώτης.

Ο κ. Μπαμπινιώτης πριν δώσει το λόγο στους ομιλητές, επισήμανε το μόνιμο πρόβλημα που, αν και

Συνάντηση των Προέδρων Δημοκρατίας Ελλάδος και Κύπρου στην Πνίκα

όχι μοναδικό, είναι έντονο στην Ελλάδα, το πρόβλημα του προϋπολογισμού και των δαπανών για την Παιδεία. Δέχθηκε ότι υπάρχει μία βελτίωση σ' αυτό, εν τούτοις είμαστε πολύ μακριά ακόμη από το να μπορούμε να μιλάμε για πολιτικές επιλογές που δίνουν προτεραιότητα και έμφαση στην Παιδεία.

Ο κ. Γ. Παπανδρέου στην αρχή της ομιλίας του ανέλυσε την έννοια της Παιδείας, λέγοντας πως: «όταν λέμε Παιδεία στη χώρα μας, έχουμε πάντα υπόψη μια πολύ ευρύτερη έννοια, της ανθρωπιστικής παράδοσης». Συνέχισε με προβληματισμούς και ερωτήματα που απασχολούν όλους τους υπουργούς Παιδείας της Ε.Ε. όπως «τί προβλέπουμε στην εξέλιξη της παιδείας, τί προβλέπουμε στην εξέλιξη της κοινωνίας;» και κατέληξε ότι η απάντηση που δόθηκε από τους υπουργούς είναι πως δεν μπορεί να γίνει πρόβλεψη, διότι συνεχώς βρισκόμαστε μπροστά σε ραγδαίες αλλαγές, τεχνολογικές, κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές.

Εξέφρασε την άποψη ότι: «η ίδια η τεχνολογική κοινωνία μας έχει φτάσει στην ανάγκη μιας ανθρωπιστικής παιδείας, μιας γενικής παιδείας. Και βεβαίως, όχι μόνο. Χρειάζεται - και αυτή είναι η πρόκληση στο εκπαιδευτικό μας σύστημα - μια βαθειά ανθρωπιστική παιδεία από τη μία πλευρά και από την άλλη η δυνατότητα συνεχούς επαγγελματικής εξειδίκευσης και εξέλιξης».

Αναφερόμενος στο σύστημα Παιδείας δέχθηκε ότι το σύστημα, όπως εφαρμόζεται «τυποποιεί τις γνώσεις και αναδεικνύει την παπαγαλία, την αποστήθιση αντί της δημιουργικότητας. Δεν προσεγγίζει με κριτική σκέψη τα προβλήματα της εποχής» και παραδέχθηκε ότι «το σχολείο έχει απομονωθεί από την κοινωνία και δεν είναι συνδεδεμένο ούτε με την εργασία ούτε γενικότερα με την κοινωνία».

Αναφέρθηκε στην λανθασμένη λογική ότι «η μόρφωση κάποια στιγμή τελειώνει, ενώ μέσα στη σύγχρονη κοινωνία πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι δεν τελειώνει η μόρφωση».

Τελειώνοντας, αναφέρθηκε στην αντιμετώπιση του

εκπαιδευτικού συστήματος από το Υπουργείο Παιδείας που στοχεύει «να φτιάξει ανθρώπους στοχαστές και εξειδικευμένους εργαζόμενους, που να μπορούν να έχουν όλοι απασχόληση, όλοι ελεύθερο χρόνο και όλοι συνεχιζόμενη παιδεία, γενική ανθρωπιστική παιδεία και τεχνική κατάρτιση, να υπάρχει η δυνατότητα γνώσης του τοπικού και της ρίζας, της παράδοσης αλλά και διαπολιτισμικής προσέγγισης μέσα σε μία δημοκρατική και ειρηνική παγκόσμια νέα τάξη».

Ο υπουργός Παιδείας της Ουκρανίας κ. Μ. Zgur-ovsky αναφέρθηκε στις κύριες τάσεις της Ουκρανίας κατά την περίοδο της ανεξαρτησίας της που επέφεραν αναθεώρηση στα χαρακτηριστικά της Ουκρανικής Εκπαίδευσης και του εκπαιδευτικού συστήματος και έδωσε συνοπτικά τα στοιχεία του εφαρμοζόμενου σήμερα εκπαιδευτικού συστήματος, ενώ τελείωσε την ομιλία του με τις μεταρρυθμίσεις και τις δομικές αλλαγές που απαιτούνται.

Ο κ. Μερκούρης άρχισε την ομιλία του λέγοντας ότι: «είμαι από αυτούς που πιστεύουν πως ο πολιτισμός είναι παντού, ή μάλλον θα έπρεπε να είναι παντού, γιατί βρίσκεται στο επίκεντρο της πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής ζωής μας». Στη συνέχεια, αναφέρθηκε στον πολιτισμό και τις πολιτιστικές πρωτεύουσες, ενώ περιέγραψε τον προταρχικό ρόλο της Μελίνας Μερκούρη, που το 1983 κάλεσε ως υπουργός Πολιτισμού τους υπουργούς Πολιτισμού της κοινότητας και τους έθεσε το ερώτημα: «Πως είναι δυνατόν να αναπτυχθεί μια κοινότητα που στερείται την πολιτιστική της διάσταση?».

Αναφερόμενος στο θεσμό των πολιτιστικών πρωτευουσών, είπε πως: «σήμερα η κάθε πολιτιστική πρωτεύουσα που εκλέγεται από τους υπουργούς Πολιτισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει ως βασική αρχή ότι θεσμός δεν είναι ένα φεστιβάλ αλλά ένας τόπος για προβληματισμό, για ανταλλαγή ιδεών, για επικοινωνία πνευματικών ανθρώπων, καλλιτεχνών, επιστημόνων, που με τα έργα τους προωθούν την Ευρωπαϊκή σκέψη. Είναι ένα εργαλείο που κάνει τον πολίτη να συμμετέχει στη διαμόρφωση της συνείδησης του ευρωπαίου πολίτη, να νοιώθει, να συναισθάνεται και να προσδιορίζει καινούργιες σχέσεις, μέσα στις σύγχρονες συνθήκες μιας Ευρωπαϊκής Πολιτικής».

Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Α. Παναγόπουλος αναφέρθηκε στο φαινόμενο και το θεσμό της λειτουργίας και της χορηγίας σε μία ιστορική προσέγγιση από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Ο κ. Μπαμπινιώτης συνοψίζοντας τα κυριότερα σημεία από τις ομιλίες έκανε μια πολύ σημαντική παρατήρηση, με έναυσμα την ομιλία του καθηγητή Θ. Τάσιου στο προηγούμενο πάνελ: «Μιλήσαμε για γνώσεις μιλήσαμε για πληροφορική. Ξέρουμε τι συμβαίνει στην ελληνική εκπαίδευση, όπου έχουμε ένα πλήθος από γνώσεις και δεν έχουμε αυτό που είπε ο κ. Τάσιος, μια αισθητική καλλιέργεια. Το τελευταίο που κοιτάζουμε και που περνάμε μέσα στην εκπαίδευση είναι η

Τέχνη, είναι οτιδήποτε έχει να κάνει με μια ουσιαστική καλλιέργεια του ανθρώπου». Και αναρωτήθηκε: «Μήπως δηλαδή οι ίδιοι έχουμε υπονομεύσει αυτό που προτείνουμε τελικά ότι χρειαζόμαστε?».

Τέταρτη θεματική ενότητα

Τα πολιτικά κόμματα: Θεσμός, αναγκαίος ή μοιραίος για τη δημοκρατία;

Η ενότητα αυτή ξεκίνησε με εισήγηση του υπουργού Εθνικής Αμύνης κ. Γεω. Αρσένη, ο οποίος στην αρχή της ομιλίας του παραδέχθηκε ότι: «τελευταία οι επιστήμονες και αναλυτές δεν είναι καθόλου ευχαριστημένοι με τους πολιτικούς» και πρόσθεσε ότι: «και οι πολιτικοί δεν είναι ικανοποιημένοι με την ανάλυση που προσφέρεται γενικώς για την πολιτική και για την κομματική κρίση». Τόνισε ακόμη ότι «η ιδανική δημοκρατία είναι η άμεση δημοκρατία, η δημοκρατία της πόλης, όπου όλα είναι στα μέτρα του ατόμου, όπου οι θεσμοί, η εξουσία έχουν ως μέτρο τον άνθρωπο και η συμμετοχή του ελεύθερου πολίτη στα κοινά είναι άμεση» και συμπλήρωσε ότι «με τις κοινωνικές και τις οικονομικές συνθήκες της οργάνωσης της πολιτείας είναι αδύνατο να έχουμε άμεση δημοκρατία. Έχουμε αντιπροσωπευτική δημοκρατία όπου ο πολίτης συμμετέχει στα κοινά, αποφασίζει και λειτουργεί μέσα από αντιπροσώπους». Ο σύνδεσμος αυτός επιτυγχάνεται με τη λειτουργία των κομμάτων, επομένως και τα κόμματα είναι αναγκαίοι θεσμοί για τη λειτουργία της δημοκρατίας. «Και όταν λέμε ότι υπάρχει κρίση κομμάτων, λέμε ταυτόχρονα ότι υπάρχει κρίση λειτουργίας της δημοκρατίας». Στη συνέχεια αναφέρθηκε στην κρίση και τη λειτουργία των κομμάτων και στην διαφοροποίηση των αιτημάτων του πολίτη σήμερα και κατέληξε ότι «χρειάζεται να δούμε ταυτόχρονα την ανάγκη του εκσυγχρονισμού και του εκδημοκρατισμού της λειτουργίας των κομμάτων στο εσωτερικό τους. Θα πρέπει να δούμε την ανάγκη μιας νέας πολιτικής πλατφόρμας που έχει σχέση με τα προβλήματα του κόσμου και να πάρουμε το ρίσκο ότι φεύγοντας από τις παλιές πλατφόρμες προς τις νέες θα γίνει ανακατάταξη των κοινωνικών συμμαχιών και να ξαναφέρουμε στην πολιτική αρρένα θέματα ποιότητας ζωής, απασχόλησης, κοινωνικής πολιτικής και κοινωνικής δικαιοσύνης».

Ακολούθησε συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης, με συμμετέχοντες τους κ.κ. Α. Τσοχατζόπουλο, Ε. Βενιζέλο, Κ. Καραμανλή, Βάσω Παπανδρέου, Δημ. Σιούφα, Νίκο Κωνσταντόπουλο, Γρηγ. Φαράκο και Γ. Μπάφα. Συντόνιζε ο καθηγητής Νομικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Β. Σκουρής.

Ο συντονιστής προλογίζοντας τη συνεδρία έκανε δύο παρατηρήσεις γενικής φύσης: «Το ζήτημα των κομμάτων θα πρέπει να το δει κανείς σε σχέση τους με το κράτος, με την κοινωνία και με τις εκλογές. Τα κόμματα είναι μορφές οργάνωσης της κοινωνίας, με σκοπό όμως να διοικήσουν και όχι να καταλάβουν το

Από το δείπνο των προσκεκλημένων στην Πνίνα. Διακρίνονται οι κ.κ. Α. Σαμαράκης και Γ. Νταλάρας κράτος».

Στη συνέχεια ο λόγος δόθηκε στον κ. Α. Τσοχατζόπουλο, ο οποίος επισήμανε ότι: «υπάρχουν δύο πλήρως αντίθετες και αντιφατικές ερμηνείες της φύσης της πολιτικής. Η μία πιστεύει στις ανώτερες δυνάμεις που υπερσχύουν του ανθρώπου και προκαθορίζουν την πορεία, η άλλη πως ο άνθρωπος ως κοινωνικό ον, δημιουργεί με την πολιτική τους όρους, τους κανόνες και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ζει και αναπτύσσεται» και όρισε την πολιτική σαν «συλλογική διαχρονική δράση οργάνωσης της ελευθερίας». Αναφέρθηκε στις αποκλίσεις που αφορούν τις σχέσεις μεταξύ των πολιτικών των εθνικών κρατών και του οικονομικού συστήματος σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο και κατέληξε ότι σήμερα τα δεδομένα για τη δημοκρατία έχουν διαμορφωθεί σε καινούργια βάση. «Έχουμε από τη μία μεριά ένα φαινόμενο σημαντικής αύξησης του αριθμού των δημοκρατικών κρατών, αλλά ταυτόχρονα για εκατομμύρια ανθρώπους, δεν παρατηρείται καμία σημαντική βελτίωση των πολιτικών προοπτικών τους. Ακόμη, η αύξηση του αριθμού των δημοκρατικών κρατών δεν συνοδεύτηκε από μία αντίστοιχη διεύρυνση της δημοκρατίας μεταξύ των κρατών... Με αυτά τα δεδομένα, το επίπεδο δημοκρατίας σε μία μεμονωμένη χώρα εξαρτάται άμεσα και από τους εσωτερικούς και από τους εξωτερικούς παράγοντες και από την εσωτερική και από τη διεθνή δημοκρατία». Και κατέληξε ότι: «τα κόμματα θα επιβιώσουν σαν αναγκαία διάσταση της δημοκρατίας, εάν το νόημα που παράγουν, εκτός από πολιτικό, είναι και νόημα ζωής».

Ο κ. Ε. Βενιζέλος έκανε έξι παρατηρήσεις: α) το ερώτημα που θέτει ο τίτλος της συζήτησης είναι ιστορικά ανυπόστατο. «Το φαινόμενο που λέγεται κόμμα είναι σύμφυτο με την σύγχρονη Δημοκρατία», β) παρά τη μετάβαση από την κλασική βιομηχανική κοινωνία των μεγάλων συσσωματώσεων στην μεταβιομηχανική κοινωνία, δεν έχει οδηγηθεί η Δημοκρατία σε μία άλλη φάση που θα μπορούσαμε να την ονομάσουμε φάση της μετακομματικής Δημοκρατίας, γ) τα κόμματα,

το κομματικό σύστημα όντως διέρχεται μια κρίση κοινωνικής αντιπροσωπευτικότητας σε διεθνές επίπεδο. Υπάρχει όμως και η αντίστροφη όψη του ίδου φαινομένου. Η κοινωνία ακριβώς λόγω της πολυπλοκότητας και της ασάφειας που εμφανίζει η διαστρωμάτωσή της, δεν αποκτά εύκολα καθαρή συνείδηση του εαυτού της, οι επί μέρους κοινωνικές δυνάμεις δεν αποκτούν καθαρή συλλογική πολιτική συνείδηση και ως εκ τούτου και αυτές υφίστανται τη δική τους κρίση αντιπροσωπευτικότητας, δ) Η κλασική, οργανωτικού χαρακτήρα, διάκριση ανάμεσα στα κόμματα μαζών και τα κόμματα στελεχών, που ουσιαστικά παραπέμπει σε μια προοδευτική εργατική σοσιαλιστική παράδοση ως προς τα κόμματα μαζών και σε μία φιλελεύθερη ή συντηρητική παράδοση ως προς τα κόμματα στελεχών, τώρα στο τέλος του αιώνα έχει ξεπεραστεί, ε) όλα αυτά τα φαινόμενα έχουν ανθίσει στο εύφορο έδαφος μιας συνολικής αμφισβήτησης για το ίδιο το επίδικο αντικείμενο της πολιτικής, στ) αν πολιτικό είναι οτιδήποτε σχετίζεται με τη συγκρότηση και άσκηση της εξουσίας, ζούμε σ' ένα παμπολιτικό σύμπαν και αν αυτή η παρατήρηση αληθεύει, τότε υπάρχει ιστορικό περιθώριο για διαφορετικές επιλογές.

Στη συνέχεια ο λόγος δόθηκε στο βουλευτή της Ν.Δ. κ. Κ. Καραμανλή, ο οποίος ξεκινώντας την ομιλία του δέχθηκε ότι: «δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο διάλογος περί κρίσης της αξιοπιστίας της πολιτικής των κομμάτων είναι αυτή την ώρα στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος στο δημόσιο βίο» αλλά είναι άποψη που εμπίπτει στα φαινόμενα της υπερβολής. Επισήμανε ότι «οι πολιτικοί αγώνες έχασαν δύο πολύ ενδιαφέροντα και ελκυστικά τους στοιχεία. Την εύκολη γενίκευση και την αντιπαράθεση στο επίπεδο του άσπρου - μαύρου, της μανιχαϊστικής μετωπικής αντίθεσης που δημιουργεί μια εικόνα Κολοσσαίου». Δέχθηκε ότι τα πράγματα είναι πιο περίπλοκα σήμερα, ειδικά για τις ελεύθερες κοινωνίες και «η εστίαση της προσοχής είναι στα πραγματικά τους προβλήματα και στις πραγματικές τους αδυναμίες». Σχετικά με την κρίση, έκανε προτάσεις εκδημοκρατισμού των κομμάτων, στον οποίο, παράμετροι που θα παίζουν σημαντικό ρόλο είναι η αποκέντρωση και αποσυγκέντρωση και το «νέο αίμα» και από πλευράς προσώπων και από πλευράς αντιλήψεων, στους κομματικούς χώρους.

Αναφέρθηκε επίσης σε θέματα που σχετίζονται με το ήθος και την τιμή των πολιτικών και κατέληξε με την αρνητική διαπίστωση ότι «βρισκόμαστε σε μια παρατεινόμενη παρακματική τροχιά».

Η βουλευτής του ΠΑΣΟΚ και πρώην επίτροπος της Ελλάδος στην Ε.Ε. κα Βάσω Παπανδρέου παρατήρησε ότι: «η κρίση των κομμάτων οφείλεται σ' ένα βαθμό και στο ότι δεν έχει γίνει κατανοητός ο νέος ρόλος του κράτους. Ενός κράτους που είναι πλέον μικρό για να αντιμετωπίσει από μόνο του τα παγκόσμια ή τα μεγαλύτερα προβλήματα, αλλά και αρκετά μεγάλο και πολύπλοκο για να είναι αποτελεσματικό στην αντιμε-

τώπιση των κοινωνικών και οικονομικών θεμάτων, που εμφανίζονται στις διάφορες περιοχές» και πρόσθεσε ότι «κάτω από το βάρος αυτών των εξελίξεων, χρειάζεται να υπάρχει και μια αλλαγή του ρόλου του πολιτικού κόμματος στη δημοκρατική οργάνωση της κοινωνίας. Η εσωτερική δομή των κομμάτων πρέπει να παρακολουθεί τις δομές της οικονομικής κοινωνίας».

Πρότεινε τα κόμματα να προχωρήσουν σε εκδημοκρατισμό της εσωτερικής τους οργάνωσης με τη μορφή της αποκέντρωσης των μορφών του κόμματος, του επαναπροσδιορισμού των σχέσεων μεταξύ κοινοβουλευτικών και εξωκοινοβουλευτικών μελών, εξάλειψης των συντεχνιακών και γραφειοκρατικών στοιχείων οργάνωσης των κομματικών μηχανισμών, απρόσκοπτης λειτουργίας των κομματικών οργάνων λήψης πολιτικών αποφάσεων, ενίσχυσης της ιδιότητας του πολίτη.

Ο τέως υπουργός Υγείας βουλευτής της Ν.Δ. κ. Δ. Σιούφας άρχισε την ομιλία του με την παρατήρηση ότι: «οι υπάρχουσες δομές του πολιτικού συστήματος έχουν εκπνεύσει πρώτα - πρώτα αντιπροσωπευτικά γιατί αντιπροσωπεύουν όλο και πιο λίγους, δεύτερον λειτουργικά, γιατί είναι πίσω από την εποχή τους και τρίτον οργανωτικά γιατί η οργάνωσή τους είναι δομημένη για τον εαυτό τους και όχι για τις ανάγκες που πρέπει να υπηρετήσουν». Πρότεινε εκσυγχρονισμό των πολιτικών και της πολιτικής και επισήμανε ότι χρειαζόμαστε πολιτικούς που «να έχουν την αντίληψη του υπηρετείν και όχι του άρχειν» και τελείωσε με την παρατήρηση ότι: «τα σημερινά κόμματα δεν εκπροσωπούν απλά μερίδα του λαού, αλλά είναι στην ουσία οργανώσεις συγκέντρωσης, οργάνωσης, εκπαίδευσης, καθοδήγησης, αξιολόγησης και τοποθέτησης στελεχών στη δημόσια διοίκηση, στο κράτος. Και είναι βέβαιο ότι πολλά από τα στελέχη αυτά θα ήθελαν να είναι το ίδιο τους το κόμμα, το κράτος».

Στη συνέχεια ο λόγος δόθηκε στον Πρόεδρο του Συνασπισμού κ. Νίκο Κωνσταντόπουλο, ο οποίος ανέφερε ότι «οι υφιστάμενες δομές και λειτουργίες στην οργάνωση και την ανάπτυξη της δημοκρατικής πολιτικής ζωής, όχι μόνο δεν αντιμετωπίζουν τα προβλήματα, αλλά απεναντίας τα ανακυκλώνουν και σε τελευταία ανάλυση τα νομοποιούν» και πρόσθεσε ότι «το πρόβλημα είναι να εξασφαλιστούν επιπροσθέτως οι λυτρωτικές εκείνες, πολιτικές και θεσμικές δράσεις, δομές και κατακτήσεις, που θα είναι σε θέση να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν ιστορικά τις ανάγκες και τις αξιώσεις του ανθρώπου και των κοινωνιών στον 21ο αιώνα».

Επισήμανε ακόμη ότι: «οι ανισότητες και οι αντιφάσεις προσδιορίζονται από μία διάχυτη, ριζική άρνηση θεμελιακών χαρακτηριστικών, που απεικονίζουν σήμερα τις κοινωνίες, τα κράτη, τους θεσμούς, τις ανθρώπινες σχέσεις, τις σχέσεις με την φύση... Η τεχνολογική εξέλιξη και οι διαδοχικές γενεές των υπολογιστών, συμπορεύονται με τις μεγάλες στερήσεις τους κοινωνι-

κούς αποκλεισμούς, την πείνα, την ανεργία, τη φτώχεια και τις οικολογικές καταστροφές. Η ενοποιημένη αγορά και η τάση για υπερεθνικές διαδικασίες συνεργασίας, συμπίπτει με την έκρηξη εθνικισμών, την αναζωπύρωση φανατισμών και εμφυλίων πολέμων, η κατάρρευση του κρατικού κομμουνισμού και του υπαρκτού σοσιαλισμού συμπίπτει με τη διάχυτη και ποιοτικά καινούργια κρίση της υπαρκτής δημοκρατίας και ακόμη βρίσκονται σε ανεπάρκεια ή αμφισβήτηση όλες οι θεσμικές λειτουργίες των σύγχρονων κοινωνιών» και τόνισε ότι το πρόβλημα δεν είναι ιστορικού απολογισμού αλλά ιστορικού σχεδιασμού και πολιτικής αναζήτησης και προσπάθειας.

Ο τ. ευρωβουλευτής κ. Γρ. Φαράκος στήριξε την εισήγησή του στο ερώτημα: «αν και κατά πόσο μια πραγματική αναδημιουργία - αναγέννηση του θεσμού των κομμάτων μπορεί να συμβάλει στην εξυγίανση του πολιτικού συστήματος, στην ανάπτυξη και διεύρυνση της δημοκρατίας» ενώ τόνισε ότι: «τα λάθη της Δημοκρατίας πρέπει να διορθώνονται με περισσότερη δημοκρατία και όχι με περιστολή της» και παρατήρησε ότι: «πολλές φορές η πλειοψηφία λειτουργεί σαν δικτατορία των πολλών απέναντι στην οποία μειοψηφία, οδηγώντας συχνά με τον τρόπο αυτό στην αναξιοκρατία, την οχλοκρατία και τον εκφυλισμό συνειδήσεων». Αναφερόμενος στην υψηλή τεχνολογία είπε ότι ίσως παρέχει περισσότερες δυνατότητες άμεσης συμμετοχής. «Παρ' όλα αυτά, δεν έχουν βρεθεί ή προταθεί άλλες συγκεκριμένες μορφές υποκατάστασης των κομμάτων για την ανάδειξη αυτών των πρώτων». Στο τέλος της ομιλίας του ανέφερε ότι η θετική προοπτική υπάρχει στη συμμετοχή του πολίτη στα κοινά.

Τελευταίος ομιλητής του Συνεδρίου, ο καθηγητής ΕΜΠ Γ. Μπάφας, ο οποίος είδε το θέμα από μια διαφορετική οπτική γωνία, από τη σκοπιά - όπως είπε - ενός τεχνικού επιστήμονα που προβληματίστηκε γύρω «από τον ηλεκτρονικό άνθρωπο, τα ηλεκτρονικά ΜΜΕ και τα ηλεκτρονικά πολιτικά κόμματα».

Συμπερασματικά και σχετικά με τα πολιτικά κόμματα διατύπωσε την εκτίμησή του: «στον 21ο αιώνα μέλλον θα έχουν τα κοινωνικά συστήματα των οποίων η υπεροχή έναντι των άλλων θα αποδεικνύεται μέσα από την θεωρία συστημάτων, μέσα από συνθήκες ρυθμιστικότητας, παρατηρησιμότητας και υλοποίησης ή εφαρμογής αυτών με χρήση λογικής μέσα από την πολυκλητηριακή απόφαση».

Κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου τους συνέδρους δεξιώθηκαν ο Πρόεδρος της Ν.Δ. κ. Μιλτιάδης Έβερτ και ο Πρόεδρος της Πολιτικής Άνοιξης κ. Αντώνης Σαμαράς.

Ο κ. Έβερτ αναφέρθηκε στο ρόλο των πολιτικών και των κομμάτων, που πρέπει να είναι δημιουργικός, να ενδυναμώνει την κοινωνία με παροχή συνεχούς εκπαίδευσης και μόνιμης πρόσβασης στη γνώση, να εξασφαλίζει την εσωτερική περιφερειακή και παγκόσμια

ειρήνη με άμεση ενδυνάμωση παγκόσμιων και περιφερειακών θεσμών πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας και να περιφρουρεί το οικοσύστημα και τους μη ανανεώσιμους φυσικούς πόρους».

Ο Πρόεδρος της Πολιτικής Άνοιξης κ. Σαμαράς επισήμανε ότι: «ήρθε επιτέλους η ώρα, να αναφωνήσει κάθε ελεύθερος άνθρωπος ότι εκτός από τη νέα τάξη πραγμάτων στην οικονομία, εκτός από τη νέα τάξη πραγμάτων στην ασφάλεια, απαιτεί και μία δίκαιη νέα τάξη πραγμάτων στα ανθρώπινα δικαιώματα, που απαιτούν να δοθεί τέλος στη διπλοπροσωπία των μεγάλων δυνάμεων της Δύσης, που συχνά, ανάλογα με το πιο πρόσκαιρο ακόμη συμφέρον τους, βλέπουν το ίδιο έγκλημα ή την ίδια περίπτωση χρήσης βίας με διαφορετικό μάτι και ανάλογα με την περίπτωση» και τελειώνοντας, ανέφερε ότι: «η αποστολή και η ευθύνη ενός σύγχρονου ευρωπαϊού πολιτικού, με πάθος αναμορφωτικό, δεν πρέπει να περιορίζεται απλά στο να κερδίσει την εύνοια της πλειοψηφίας για την προώθηση του κομματικού του προγράμματος. Η αποστολή του επεκτείνεται στο ν' αναλάβει το μερίδιο που του αναλογεί για τις μακροπρόθεσμες προοπτικές του κόσμου μας».

Η συνάντηση των Αθηνών έληξε με παράθεση δείπνου στο Γκολφ Γλυφάδας όπου κύριος ομιλητής ήταν ο Μ. Γκορμπατσώφ.

Το διεθνές αυτό συνέδριο κατέστη δυνατό να πραγματοποιηθεί με τις ευγενείς προσφορές χορηγών. Χορηγοί του συνεδρίου ήταν: *INTPACOM, STAKOS FUNDACION, ETBA, ΜΗΧΑΝΙΚΗ, ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑ-*

ΠΕΖΑ, ΟΤΕ, ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΣ ΙΔΡΥΜΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΩΝΑΣΗΣ, Θ.Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Α.Ε. SIEMENS, ΡΑΝΟΥ AUDIOVISUAL, ΡΗΘΟ OLYMPIA, ΙΔΡΥΜΑ Α.Γ. ΛΕΒΕΝΤΗ, ΣΙΓΜΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΗ Α.Ε.

Επίσημος χορηγός του Δείπνου: *ΟΜΙΛΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ.*

Η Οργανωτική Επιτροπή του Συνεδρίου αποτελείτο από τους: καθ. Νικόλαο Μαρκάτο πρότανη ΕΜΠ, καθ. Νίκο Κασσανλή πρότανη ΑΣΚΤ, καθηγητή ΕΜΠ Θεοδ. Τάσιο, αντιπρόεδρο του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας και Νίκη Γουλιανδρή, καθηγητή Παντείου Παν/μίου Δημ. Τσάτσο, και καθηγητή του Οικονομικού πανεπιστημίου Αθηνών Γ. Χρήστου. Συντονιστές της οργάνωσης εκ μέρους του ΕΜΠ ήταν η υπεύθυνη εκδόσεων ΕΜΠ και Ευγενία Κουτσουλιέρη και ο δημοσιογράφος, συνεργάτης ΕΜΠ κ. Γιάννης Σιατίτσας. Η εκτέλεση της οργάνωσης του συνεδρίου ανατέθη στο *FORUM INTERNATIONAL COMMUNICATIONS* Μαρίας Κ. Φρεζάδου.

Το ΕΜΠ, από τις στήλες αυτές του επισήμου εντύπου του, ευχαριστεί θερμά όσους συμμετείχαν στο συνέδριο αυτό, τους χορηγούς και όσους εργάστηκαν σκληρά γι' αυτό το συνέδριο, που η αναμφισβήτητη επιτυχία του απέφερε και τη συμφωνία μεταξύ του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Προτάνηως ΕΜΠ, να γίνεται πλέον στην Αθήνα από το ΕΜΠ, σε συνεργασία με την Ε.Ε. η «*ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ*».

Τα πρακτικά του συνεδρίου θα εκδοθούν σε ενιαίο

Η Ευρωπαϊκή Ένωση - Η Δημοκρατική πρόκληση

του Dr. Klaus Hansch

Είναι ιδιαίτερη χαρά για μένα να βρίσκομαι σ' αυτό το μέρος, όπου η δημοκρατία ξεκίνησε για ολόκληρη την Ευρώπη, και να μπορώ να μιλήσω εδώ για το μέλλον της ευρωπαϊκής ένωσης, και να μπορώ να μιλήσω εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του νεότερου οργάνου αυτής της δημοκρατίας στην Ευρώπη.

Η δημοκρατία δεν ήταν ποτέ στο παρελθόν τόσο διαδεδομένη στην Ευρώπη και τόσο αυτονόητη όπως είναι σήμερα. Πριν από 60 χρόνια η μεγάλη πλειοψηφία των ευρωπαίων, ζούσαν κάτω από τυρρανικά καθεστώτα ενός Χίτλερ, ή ενός Στάλιν, κάτω από δικτάκτορες όπως ο Μουσολίνι, ο Φράνκο, ο Ζαλαζάρ και άλλοι.

Πριν από τριάντα χρόνια, να μεν η Γερμανία και η Ιταλία είχαν ξανακερδηθεί για την δημοκρατία, όμως ολόκληρο το ανατολικό τμήμα της Ευρώπης και η Ιβηρική Χερσόνησος, εξακολουθούσαν να ζουν κάτω από την δικτατορία μιας ιδεολογίας ή ενός προσώπου και η Ελλάδα μάλλον ήταν ακριβώς μπροστά στη ζοφερή εποχή της κυριαρχίας των συνταγματαρχών.

Σήμερα, οι ελπίδες εκατομμυρίων ανθρώπων για ελευθερία έχουν γίνει πραγματικότητα. Σήμερα δεν υπάρχει χώρα πλέον στην Ευρώπη όπου δεν έχει επιβληθεί η δημοκρατία, ή όπου τουλάχιστον η δημοκρατία δεν βρίσκεται στο στάδιο της επιβολής της (εάν εξαιρέσουμε ορισμένους βέβαια θύλακες στο βόρειο τμήμα των Βαλκανίων).

Μπορούμε λοιπόν να πούμε ότι στο τέλος αυτού του τραγικού και πολεμοχαρή 20ου αιώνα, η δημοκρατία φαίνεται ότι έχει περιέλθει πλέον στον δρόμο της νίκης της δημοκρατίας.

Κι όμως υπάρχουν σοβαρές απειλές. Η δημοκρατία απειλείται όχι μόνο από επιθέσεις έξωθεν, αλλά απειλείται και από την έρπουσα υπονόμηση από το εσωτερικό της. Δεν απειλείται μόνο εξαιτίας του σθένους των αντιπάλων της, αλλά και εξαιτίας της αδυναμίας των οπαδών της.

Τη δημοκρατία ροκανίζουν η διαφθορά εκείνων που έχουν την εξουσία στα χέρια τους, αλλά και η έλλειψη ενδιαφέροντος, εκείνων που δεν έχουν την εξουσία.

Η δημοκρατία χρειάζεται την βοήθεια όλων και όμως πολλές φορές συναντά μόνο τον εγωισμό των πολλών. Η δημοκρατία προσφέρει στους πολίτες πολλές δυνατότητες συμμετοχής και όμως πολλές φορές αποδεικνύεται ανίκανη να κάνει οτιδήποτε.

Ο Dr. Klaus Hansch είναι Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Υπό την αιγίδα του έγινε το Διεθνές Συνέδριο «Συνάντηση των Αθηνών». Το κείμενο αποτελεί την εισήγησή του κατά την τελετή έναρξης του Συνεδρίου στην Πνύκα.

Εάν η δημοκρατία θέλει να επιβιώσει στο τέλος αυτού του αιώνα, τότε είναι απαραίτητη η επιστροφή στις παλιές αρχές της, δίνοντάς της όμως συγχρόνως νέες μορφές.

Πριν από δύομισι χιλιάδες χρόνια, η πόλις διαμόρφωσε το ζωτικό χώρο για τους πολίτες της. Η πόλις έδινε την προστασία προς τα έξω, διασφαλίζοντας συγχρόνως και το δίκαιο του καθενός προς τα μέσα.

Επί διακόσια χρόνια και συγκεκριμένα μέχρι τα μέσα του αιώνα μας, το εδαφικό κράτος αλλά και το έθνος, ήταν σε θέση να διευθετήσουν αυτόνομα όλους τους σημαντικούς τομείς του δικαίου, της οικονομίας, της επιστήμης, του πολιτισμού, αλλά και της πολιτικής. Ήταν σε θέση να δώσουν στους πολίτες την προστασία προς τα έξω, αλλά και τον πολιτισμό προς τα μέσα. Σήμερα όμως, τα εθνικά κράτη, δεν είναι πλέον κύριοι στο σπίτι τους.

Σε μια εποχή όπου η σύγχρονη οικονομία και οι σύγχρονες τεχνολογίες έχουν ξεπεράσει πλέον τις αποστάσεις, όπου οι λαοί στην ήπειρό μας, προσεγγίζουν ολοένα και περισσότερο ο ένας τον άλλον, σε μια εποχή, όπου σήμερα μπορεί να πάει κανείς πιο γρήγορα από την Αθήνα στην Ρώμη, απ' ό,τι μπορούσαν οι πρόγονοί μας πριν από 150 χρόνια ακόμα, από την Αθήνα στην Κόρινθο, σε μια τέτοια εποχή, δεν είναι δυνατόν - κι αυτό ισχύει ακόμα και για τα μεγάλα κράτη - δεν είναι δυνατόν να παρέχει ένα κράτος μόνο του προστασία στους πολίτες τους, δεν μπορεί να αυξήσει την ευημερία των πολιτών, δεν μπορεί να προστατεύσει το περιβάλλον.

Η εθνική κυριαρχία σε πολλές περιπτώσεις πλέον έχει γίνει μια αυταπάτη και όπως η εθνική κυριαρχία έχει γίνει πλέον φαινομενική μόνο κυριαρχία, έτσι θα είναι και η μοίρα της δημοκρατίας, αν θέλει να εξακολουθήσει και στο μέλλον, να συσχετίζεται απλά και μόνο με το εθνικό κράτος.

Δεκαπέντε κράτη της Ευρώπης έχουν μεταθέσει μέρος της κυριαρχίας τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Έχουν καταλάβει ότι, για να διασφαλίσουν την ειρήνη, για να διαμορφώσουν μια ενιαία μεγάλη αγορά, για να μπορούν να κάνουν ίση διανομή της ευημερίας ανάμεσα σ' όλους τους λαούς, θα πρέπει υποχρεωτικά να κάνουν κοινή χρήση των κυριαρχιών τους μέσα σε μια ένωση όλων των κρατών και λαών, δηλαδή Ευρωπαϊκή Ένωση.

Χάρη σ' αυτή τη σύνδεση όλων των λαών της Ευρώπης, θέλουμε να διασφαλίσουμε την ευρωπαϊκή μας ταυτότητα σ' ολόκληρο τον κόσμο. Σημαντικό μέρος αυτής της ταυτότητας της Ευρώπης είναι και η δημοκρατία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι μόνο μια ένωση λαών για να κάνουμε καλή κατανομή των

επιχορηγήσεων.

Αλλά η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επίσης και στόχο, τη διασφάλιση της δημοκρατίας. Και ακριβώς γι' αυτό, εμείς στην Ευρώπη, επιμένουμε όπως άλλωστε και οι πολίτες της Αθήνας πριν δυόμισι χιλιάδες χρόνια, ότι ο ίδιος ο λαός και μέσω των αιρετών του εκπροσώπων, πρέπει να φροντίσει ώστε να διευθετήσει τις υποθέσεις του.

Πρέπει να δώσει ο ίδιος ο λαός τους νόμους σύμφωνα με τους οποίους θέλει να ζήσει. Και πρέπει ο ίδιος ο λαός να αποφασίσει για την διανομή του πλούτου του.

Πρέπει να φροντίσει για την ασφάλεια και να προστατεύει αυτή την ασφάλεια προς τα έξω και προς τα μέσα. Όμως εάν 500 χρόνια π.Χ. η πόλη ήταν εκείνος ο χώρος όπου η δημοκρατία μπορούσε ν' αναπτυχθεί, εάν στις αρχές του 19ου αιώνα αυτός ο χώρος ήταν το εθνικό κράτος, τότε σήμερα πρέπει να είναι αυτός ο χώρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Έχουμε ανάγκη από περισσότερη δημοκρατία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όχι αντί της αστικής δημοκρατίας την οποία άλλωστε θέλουμε να ενδυναμώσουμε, όχι αντί της εθνικής δημοκρατίας, την οποία εξακολουθούμε και χρειαζόμαστε, αλλά χρειαζόμαστε την ευρωπαϊκή δημοκρατία στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως προσθήκη, ως ένα επιπλέον πέραν της αστικής και εθνικής δημοκρατίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα παραμείνει μια ένωση κρατών και αυτή την στιγμή καταβάλλει προσπάθειες, ώστε να γίνει και μια ένωση των λαών.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, έχει αποκτήσει περισσότερα δικαιώματα. Η Συνθήκη φροντίζει ώστε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να μην έχει να παίξει μόνο ένα συμβουλευτικό ρόλο, αλλά να μπορεί να συμμετέχει και στη λήψη αποφάσεων.

Όμως δεν φθάνει αυτό για να διασφαλίσουμε την δημοκρατία σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι δημοκρατική, μόνο και μόνο επειδή τα επιμέρους κράτη-μέλη της είναι δημοκρατικά.

Η Ένωση πρέπει να διαμορφώσει την πολιτική της με πιο αποτελεσματικό τρόπο, πρέπει να έχει μεγαλύτερη διαφάνεια και θέλω να το πω πολύ απλά, πρέπει να σταματήσει αυτό το κακό ότι οι άνθρωποι της Ευρώπης δεν μπορούν να κατανοήσουν ποιός λαμβάνει ποιά απόφαση, στις Βρυξέλλες και τότε.

Αυτή είναι η πρώτη και η σημαντικότερη εντολή που θέλουμε να δώσουμε στη διακυβερνητική διάσκεψη που θα γίνει το 1996 για την Αναθεώρηση της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Πρέπει να φροντίσουμε ώστε να ληφθούν οι αποφάσεις με διαφανή τρόπο και με δημοκρατικές διαδικασίες.

Τα κράτη-μέλη στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα παραμείνουν κύριοι της Συνθήκης. Τα κράτη-μέλη όχι οι Βρυξέλλες ή το Στρασβούργο θα αποφασίζουν στο μέλλον, για τα κυριαρχικά δικαιώματα και θα προσθέ-

Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Dr. Klaus Hansch κατά την επίσημη ομιλία του στην Πίνια

σω ότι, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει ανάγκη από περισσότερες αρμοδιότητες, αλλά από περισσότερη κοινοβουλευτική δημοκρατία.

Και αυτή η δημοκρατία πρέπει να τηρήσει τις ίδιες αρχές που ισχύουν και μέσα στα κράτη-μέλη. Ακριβώς γι' αυτό τον λόγο, τα όργανα, το Συμβούλιο Υπουργών, το Κοινοβούλιο, όλα αυτά τα όργανα δεν είναι δυνατόν να αντικαταστήσουν τις Βουλές στο Παρίσι, στην Ρώμη ή στην Αθήνα.

Μια Ευρωπαϊκή Ένωση χρειάζεται και τα δύο, χρειάζεται τα υπουργικά συμβούλια, χρειάζεται όμως επίσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπου συμμετέχει και εκπροσωπείται το εκλογικό σώμα από τους αιρετούς εκπροσώπους.

Γι' αυτό τον λόγο αίτημά μας είναι η απόκτηση πλήρους δικαιώματος συναπόφασης για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Αίτημά μας είναι και τα δύο. Το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο να μπορούν να συναποφασίζουν στην λήψη των αποφάσεων για τους ευρωπαϊκούς νόμους.

Δημοκρατία σημαίνει έλεγχο και περιορισμό της εξουσίας, σημαίνει ισορροπία των οργάνων, δεν σημαίνει όμως κατάργηση της εξουσίας, δεν καταργεί την κυβέρνηση και την εξουσία. Το να κυβερνά κανείς σημαίνει να λαμβάνει αποφάσεις και αυτό ισχύει τόσο στα κράτη-μέλη όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Και οι αποφάσεις λαμβάνονται με πλειοψηφίες και αυτό μας δίνει τη δυνατότητα να δράσουμε. Το ότι προστατεύουμε τη μειοψηφία αυτό είναι προτέρημα της δημοκρατίας και αυτό πρέπει να τηρηθεί τόσο στο ευρωπαϊκό όσο και στο εθνικό επίπεδο.

Μια πλειοψηφία των κρατών-μελών και μια πλειοψηφία μέσα στο κοινοβούλιο πρέπει να λαμβάνουν τις αποφάσεις από κοινού. Όμως δεν πρέπει ποτέ να ξεφύγουν από τις βασικές αρχές της Συνθήκης της Ρώμης, αρχές που αποφασίστηκαν ομόφωνα και λαμβάνουν υπ' όψιν και τα δικαιώματα των μειονοτήτων.

Αυτό σημαίνει ότι η τροποποίηση της Ευρωπαϊκής Συνθήκης, αλλά και οι μεγάλες αποφάσεις για την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρέπει να ληφθούν ομόφωνα και σ' αυτή τη διαδικασία κάθε κράτος-μέλος παίζει τον ίδιο ρόλο, ανεξάρτητα από το εάν είναι πλούσιο ή φτωχό, εάν είναι στο κέντρο ή στην περιφέρεια της Ευρώπης. Δεν πρέπει να υπάρξουν λαοί πρώτης ή δεύτερης κατηγορίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βεβαίως η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μετατρέπει τους ευρωπαίους σε ένα και μοναδικό λαό. Η ευρωπαϊκή δημοκρατία θα εξακολουθήσει και στο μέλλον να παραμένει μια δημοκρατία με πολλούς λαούς και στο μέλλον θα υπάρξουν γερμανοί και βρετανοί, γάλλοι και σουηδοί και φυσικά και έλληνες.

Έχει ειπωθεί πολλές φορές και παραμένει αλήθεια και σήμερα ακόμα, ότι η ποικιλία των λαών στην Ευρώπη, οι μεγάλες διαφορές της ιστορίας τους αλλά και των παραδόσεών τους, οι μεγάλες διαφορές ως προς τη γλώσσα τους και τον πολιτισμό τους, αυτές οι διαφορές αξίζουν να διατηρηθούν, δεν αποτελούν αδυναμία της Ευρώπης, αντίθετα αποτελούν το προτέρημα και πλεονέκτημά μας, εφ' όσον καταφέρουμε να ενώσουμε τις δυνάμεις και να εξασκήσουμε τα κυριαρχικά μας δικαιώματα από κοινού και να αντικαταστήσουμε επίσης την παλιά μας αντιπαράθεση με μια κοινή προσπάθεια. Η δημοκρατία δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς τη δικαιοσύνη, αλλά και την αλληλεγγύη. Η δημοκρατία στο επίπεδο της Ευρώπης μπορεί να επιτευχθεί μόνο επί τη βάση της δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης, ανάμεσα στους πολίτες, αλλά και ανάμεσα στους λαούς.

Και η δική σας χώρα, δικαιούται την αλληλεγγύη όλων των άλλων λαών της Ευρώπης και εμείς στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο θέλουμε να συμβάλουμε στη βελτίωση της αλληλεγγύης αυτής ανάμεσα στους λαούς της Ευρώπης.

Οι εξελίξεις της ευρωπαϊκής οικονομίας και τεχνολογίας έχουν πλέον ξεπεράσει τις δυνατότητες του παραδοσιακού εθνικού κράτους. Εάν μπροστά σ' αυτές τις εξελίξεις αφήναμε τις αρμοδιότητες στο εθνικό κράτος, τότε δεν θα μπορούσαμε πλέον να συνεχίσουμε αυτή την προσπάθεια. Η δημοκρατία θα ήταν πλέον χωρίς ουσία.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πλέον γίνει νομοθέτης σ' ό,τι αφορά την κοινωνική πολιτική την εσωτερική πολιτική και την πολιτική σε ότι αφορά τα θέματα του περιβάλλοντος. Τα εθνικά κοινοβούλια θα εξακολουθήσουν και στο μέλλον να παίζουν ένα σημαντικό ρόλο να ελέγχουν την ευρωπαϊκή πολιτική των κυβερνήσεών

τους και αυτό θα πρέπει να το κάνουν και με μεγαλύτερη προσπάθεια μάλιστα.

Τα εθνικά κοινοβούλια, θα είναι εκείνα τα οποία θα επικυρώνουν και στο μέλλον τις ευρωπαϊκές συνθήκες και ως εκ τούτου οι βασικές αποφάσεις σ' ό,τι αφορά την ένωση της Ευρώπης και της ευρωπαϊκής πολιτικής, παραμένουν στα χέρια της εθνικής Βουλής.

Όμως, η συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων σ' αυτές τις βασικές αποφάσεις, δεν πρέπει να αποτελέσει εμπόδιο για την ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, απέναντι στο Συμβούλιο και την Επιτροπή στις Βρυξέλλες.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια δεν βρίσκονται σε ανταγωνιστική σχέση, αλλά αποτελούν εταίρους κατά την ενίσχυση και την ενδυνάμωση της δημοκρατίας στην Ευρώπη.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από μόνο του βεβαίως δεν μπορεί να δημιουργήσει τη δημοκρατία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Όμως χωρίς ένα πιο ισχυρό Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, χωρίς ισχυρότερα δικαιώματα ελέγχου, χωρίς καλύτερη συμμετοχή, δεν μπορεί να έχουμε δημοκρατική Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ως εκ τούτου, η ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, βεβαίως δεν είναι το μοναδικό αίτημα σ' ό,τι αφορά την Διακυβερνητική Συνδιάσκεψη του '96, αλλά είναι ένα από τα σημαντικότερα αιτήματα. Θα πρέπει να πωσ ότι για μένα, είναι ιδιαίτερα σημαντική και η υποστήριξη αυτής της προσπάθειας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εκ μέρους της Ελλάδας.

Μετά από το σοκ που προκάλεσε η ήττα των Αθηναίων το 413 π.Χ. στην Σικελία, μετά απ' αυτή τη μεγάλη αποτυχία, ο Θουκυδίδης έγραψε ότι όπως όλες οι δημοκρατίες άλλωστε, έτσι και οι Αθηναίοι, ήταν πρόθυμοι να αλλάξουν τρόπο σκέψης, αφού είχαν τρομοκρατηθεί κατ' αυτό τον τρόπο.

Νομίζω ότι πρέπει να μάθουμε κάτι από την ιστορία μας. Ας φροντίσουμε ώστε τα όργανά μας, ώστε οι πολιτικοί μας να έχουν διευθετηθεί προτού μας αναγκάσει να το κάνουμε, ένας τέτοιος τρόμος, μια τέτοια αποτυχία, γιατί ένας τέτοιος τρόμος θα μπορούσε να έχει πολύ καλύτερες διαστάσεις στην σημερινή Ευρώπη απ' ό,τι είχε στον αρχαίο κόσμο.

Το 1996 δεν καλούμαστε να κάνουμε μια νέα αρχή, αλλά καλούμαστε να προβούμε σε μια μεταρρύθμιση της Συνθήκης του Μάαστριχτ.

Μια μεταρρύθμιση που μπορεί να έχει περιορισμένο χαρακτήρα, ωστόσο πρέπει να είναι ουσιαστική. Με την κατάρρευση του τείχους του Βερολίνου και μετά την κατάρρευση της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, μετά το τέλος της διαίρεσης του λαού μας και ολόκληρης της Ευρώπης, σ' αυτή την νέα Ευρώπη που ξεκίνησε μετά το 1989, δεν χρειαζόμαστε λιγότερη, αλλά περισσότερη κοινή προσπάθεια.

Δεν πρέπει να αφαιρέσουμε την αλληλεγγύη από την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθιστώντας την μια απλή ζώνη ελευθέρων συναλλαγών.

Ως εκ τούτου πρέπει να βελτιώσουμε τη δυνατότητα δράσεως προς τα μέσα. Πρέπει να δώσουμε επίσης καλύτερες δυνατότητες, να αναπτύξουμε καλύτερες δράσεις προς τα έξω. Πρέπει να εμβαθύνουμε και να σταθεροποιήσουμε την Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε να μπορεί σε μια μετέπειτα φάση να διευρυνθεί.

Μόνο τότε η Ευρωπαϊκή Ένωση θα είναι σε θέση να καλωσορίσει και την Κύπρο, την Μάλτα και τα κράτη στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, κράτη που οι αρχηγοί κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είχαν υποψιαστεί την προσχώρησή τους πριν δυο χρόνια στην Κοπεγχάγη.

Η Διάσκεψη του '96, ασφαλώς δεν θα είναι το τελευταίο βήμα προς τον στόχο αυτό, όμως θα πρέπει να είναι το αποφασιστικότερο βήμα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση βεβαίως δεν είναι όλη Ευρώπη. Ενδεχομένως να μην είναι και ποτέ όλη Ευρώπη, όμως πάντα η Ευρωπαϊκή Ένωση θ' αναλαμβάνει ευθύνη για ολόκληρη την Ευρώπη, διότι η οικονομική σταθερότητα και η κοινωνική δικαιοσύνη, η ειρήνη και η δημοκρατία στην Ευρώπη είναι ζητήματα που δεν μπορούν να διαιρεθούν πλέον.

Η Ένωση της Ευρώπης είναι ελκυστική για εκείνους τους λαούς που ακόμα δεν συμμετέχουν. Οι λαοί αυτοί θέλουν να προσχωρήσουν στην ένωση όσο το δυνατόν γρηγορότερα.

Οι γυναίκες και οι άνδρες στα 15 κράτη-μέλη αντίθετα, δεν έχουν πάντα την καλύτερη γνώμη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ενδεχομένως η ένωση της Ευρώπης έχει φθάσει στα κεφάλια των ανθρώπων της, όμως δεν έχει κερδίσει και τις καρδιές των ανθρώπων.

Αυτό βεβαίως έχει πολλούς λόγους. Μια από τις αιτίες είναι ότι πολλές φορές οι άνθρωποι δεν μπορούν να καταλάβουν ποιά είναι η συμβολή της ευρωπαϊκής πολιτικής για την επίλυση των καθημερινών προβλημάτων.

Καμιά φορά έχουν τη δικαιολογημένη εντύπωση ότι τα όργανα στις Βρυξέλλες, αναμειγνύονται υπερβολικά στις υποθέσεις των ανθρώπων, που θα μπορούσαν κάλλιστα να τις διευθετήσουν οι άνθρωποι στα εθνικά κράτη τους.

Πολλές φορές έχουν την εντύπωση ότι υπάρχει υπερβολική γραφειοκρατία. Στην Ευρωπαϊκή μας Ένωση, υπάρχουν 18 εκατομμύρια άνθρωποι που είναι άνεργοι. Το 1/5 αυτών των ανθρώπων έχουν ηλικία κάτω των 25 ετών. Εάν δεν μπορούμε να κάνουμε τουλάχιστον κάποια πρώτα βήματα, να έχουμε πρώτες επιτυχίες σ' ότι αφορά την καταπολέμηση αυτής της μαζικής ανεργίας, τότε δεν μπορούμε να κάνουμε πιστευτό αυτό το μοντέλο προβάλλοντας κάποια ωραία μοντέλα και κάποιες ωραίες ιδέες.

Εάν δεν μπορούμε να διαφυλάξουμε τη ζωή σ' αυτή την ήπειρό μας, αυτό θα είναι κάτι που δεν θα μας το συγχωρήσουν οι απόγονοί μας, γι' αυτό άλλωστε η προστασία του περιβάλλοντος, πρέπει να είναι κοινή μας προσπάθεια.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει ν' αντιμετωπίσει τη βία, την αδικία, όλα τα κακά σ' ολόκληρη την Ευρώπη, πρέπει να επιστρέψει στα μεγάλα ιδεώδη πάνω στα οποία έχει βασιστεί αυτή η Ευρωπαϊκή Ένωση, που είναι η διασφάλιση της ειρήνης ανάμεσα στους λαούς, αλλά και η ενίσχυση της δημοκρατίας.

Οι άνθρωποι θα πρέπει στο μέλλον να είναι σε θέση να ταυτιστούν μ' αυτές τις μεγάλες ιδέες και τα μεγάλα προγράμματα. Μόνο έτσι θα μπορέσουμε να τους ξανακερδίσουμε για τις ιδέες της Ευρώπης, μόνο τότε θα εισχωρήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση, όχι μόνο στα κεφάλια, αλλά και στις καρδιές των ανθρώπων, μόνο τότε θα μπορέσουμε εμείς οι ευρωπαίοι, να διασφαλίσουμε τον ευρωπαϊκό μας τρόπο ζωής σ' αυτό τον κόσμο των συνεχών αλλαγών και των νέων κινδύνων.

Αυτή είναι η μοναδική σχέση μεταξύ της οικονομικής ευρωστίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης, μεταξύ της ελευθερίας κάθε ατόμου και της ευθύνης που έχει αυτό το άτομο απέναντι στην κοινωνία.

Αυτές είναι οι βάσεις, οι ασφαλείς βάσεις, που πολλές φορές κινδυνεύουν, αυτά είναι τα παραδοσιακά ιδεώδη της δημοκρατίας μέσα σ' αυτή την κοινή μας Ευρώπη. Αυτή η Ευρώπη, αυτή η αιώνια και όμως πάντα νέα ήπειρος, μπορεί να δώσει το σημαντικό έναυσμα και να δείξει στον κόσμο ένα υπόδειγμα δημοκρατίας και δικαιοσύνης.